OKRAJNA
SKA

TRST, petek
2. septembra 1955
Leto XI. - Št. 207 (3136)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNISTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 30 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82

NAROCNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Proglašeno obsedno stanje na področju Buenos Airesa

Streli proti radikalnemu poslancu - Opustošena tiskarna opozicijskega lista „Juventud" - Komentarji včerajšnjega britanskega tiska

BUENOS AIRES, 1. — Argentinska poslanska zbornica je danes s 109 glasovi proti 12 odobrila načrt zakona, ki ga je predložila peronistična poslanska skupina in ki proglaša obsedno stanje v zveznem okraju Buenos Aires. Senat, ki se je tudi sestal, je takoj po odobritvi v poslanski zbornici začel razpravo o tem in je sklep poslanske zbornice potrdil.

Predsednik Peron je predsedoval danes zjutraj novi seji vlade. Verjetno so danes razpravljali o namenih vlade, ki jih je napovedal predsednik Peron v svojem včerajšnjem govoru.

Po včerajšnjem zborovanju na Trgu de Majo se je množica razšla brez incidentov. Le nekatere skupine so skušale priti pred sedež radikalne stranke, toda policija je demonstrante razgnala. Tudi iz drugih pokrajin poročajo, da ni bilo hujših incidentov. V vso državo se vrača mir. Tudi poleti na mednarodnih trgovskih progah, ki so bili včeraj prekinjeni, so bili danes obnovljeni.

Nacionalni odbor argentinske radikalne stranke pa javlja, da so bili radikalni poslanec Pedro Robollo, predstavnik pokrajine Missiones in nekatere druge osebe, ki so bile z njim, ranjeni s streli iz samokresa.

V Victorii v pokrajini Entre Rios je skupina demonstrantov preteklo noč razdejala tiskarno in druge naprave opozicijskega lista «Juventud».

Britanski tisk komentira danes dogodke v Argentini. «Daily Telegraph» piše med drugim, da Peronova vlada ni imela preveč simpatij v Veliki Britaniji, ter pravi dalje: «Vendar pa je v svoji hiši peronistična diktatura pridobila nemalo zaupanja, bodisi zaradi svojih nacionalističnih gest kakor tudi zaradi ustvaritve «podporniške države», ki je nedvomno dvignila gospodarske pogoje delavcev, toda hkrati je potegnila pretirano število delovne sile s podeželja v mesto. Ambicije argentinske diktature, da dosežejo nadoblast nad vso Latinsko Ameriko, so bile od časa do časa vzrok vznemirjenja, toda predsednik Peron lahko vsaj zatrjuje, da ni povzročil vojne s svojimi sosedi».

«Manchester Guardian» pripominja v svojem uvodniku, da je «morda Peronova ponudba v preteklem juliju, da se bo postavil nad stranko bila poteza, katere namen je bil pridobiti na času, ker je vedel že vnaprej, da je ponudba brez pomena». «Njegova včerajšnja gesta, pravi dalje liberalni list, pa je morda prav gotovo imela namen spopolnjiti gesto preteklega julija».

«Ce se upošteva, da je junija novinarski zbor v Argentini ostal več dni v dvomu, ali je Peron še vedno na oblasti, bo morda potrebno mnogo časa, preden bo mogoče včerajšnje dogodke in nedavne spremembe v argentinski vladi oceniti v pravilni perspektivi».

Timesov dopisnik iz Buenos Airesa pa piše med drugim: «Splošen vtis je, da je ponudba ostavke bila dejanje človeka ki namerava ostati na oblasti, in ne voditelja, ki nima več poguma ali pa ki je naveličan oblasti. Značilno je, da je Peron ponudil svojo ostavko Splošni zvezi dela in ne kongresu, ki je edini organizem, ki je po ustavi pooblaščen, da sprejme ali zavrne take ponudbe».

STRATEŠKA VAŽNOST CIPRA v ospredju na londonskih razgovorih

Rešitev vprašanja v okviru severnoatlantske zveze? - Anglija ponuja krajevno avtonomijo, Turčija pa nasprotuje sleherni spremembi Stefanopulos zahteva za prebivalstvo pravico do samoodločanja

LONDON, 1. — Danes zjutraj je bila četrta plenarna seja konference o Cipru, na kateri je turški zunanji minister Rustu Zorlu obrazložil stališče svoje vlade.

Danes popoldne so se ponovno sestali voditelji treh delegacij v spremstvu samo nekaterih svetovalcev, da pripravijo skupno izjavo o dosedanjih razgovorih in da se sporazumejo o nadaljnji metodi dela.

Trije ministri so odobrili dolgo poročilo, ki vsebuje izvleček izjav voditeljev treh delegacij na dosedanjih sejah. Delo se bo nadaljevalo jutri na ožji seji. Tri ministre bodo spremljali samo nekateri njihovi svetovalci.

Skupno poročilo o dosedanjih razgovorih, ki je bilo objavljeno pozno zvečer, pravi da je britanski zunanji minister MacMillan poudaril strateško važnost Cipra za Veliko Britanijo v okviru NATO in obrambe Srednjega vzhoda. MacMillan pa je z druge strani izjavil, da je britanska vlada pripravljena priznati prebivalstvu otoka krajevno avtonomijo. «Velika Britanija, pravi poročilo, se ne bo odpovedala svojim interesom in tudi ne svoji odgovornosti. Britanska vlada pa vendar upa, da bo lahko prišlo do rešitve s pogajanji.»

Grški zunanji minister Stefanopulos je izjavil, da Grčija «priznava nujnost navzočnosti Velike Britanije na Cipru, zato da lahko izpolni obveznosti, ki jih je prevzela na Srednjem vzhodu in v vzhodnem Sredozemlju. Grčija pa vendarle zahteva za ciprsko prebivalstvo pravico, da samo odloča o sebi v razumno bližnjem času. Grčija pa je z druge strani pripravljena jamčiti varnost britanskih oporišč na otoku in spoštovanje pravic turške manjšine»

Turški zunanji minister Fatin Rustu Zorlu je izjavil, da na podlagi lausanske pogodbe iz leta 1924, ki določa, da prebivalci otoka prevzamejo britansko državljanstvo, izvzemši tiste, ki optirajo za turško državljanstvo, spada vprašanje Cipra v izključno pristojnost Turčije in Velike Britanije. Zatem je izjavil, da bi spremembe te pogodbe «postavila določeno število resnih vprašanj, ki bi pripravile Turčijo do tega, da postavi nekatere zahteve». Poudaril je tudi, da bi se v primeru prenosa suverenosti moral Ciper vrniti Turčiji. Na drugi strani pa je Zorlu poudaril strateško važnost Cipra za obrambo Turčije v primeru vojne ter je dodal, da se za prebivalstvo otoka iz vseh teh vzrokov ne more uveljaviti načelo samoodločbe. Na koncu je Zorlu izjavil, da bo tedaj, ko bo politično ozračje bolj ugodno za podelitev avtonomije ciprskemu prebivalstvu, treba z obema etničnima skupinama ravnati na podlagi popolne enakopravnosti.

Stavke v Čilu se širijo

SANTIAGO, 1. — Pristaniški delavci v Valparaisu in Talcahuanu so danes popoldne proglasili splošno stavko ob podpori uradnikov pristaniške uprave.

Predsednik zveze čilskih sindikatov Clotario Blest je izjavil, da se razne korporacije strinjajo, da se v ponedeljek proglasi splošna stavka za nedoločen čas. Izjavil je tudi, da se bodo od sobote dalje uradniki javnih uradov pridružili stavki, ki so jo danes proglasili pristaniški delavci.

V prvih popoldanskih urah je vlada, ki se je sestala na izredni seji, sklenila, da ne bo začela pogajanj s stavkajočimi, dokler se ti ne bodo vrnili na delo.

BEOGRAD, 1. — Kot gost zveznega izvršnega sveta je danes prispela v Jugoslavijo poljska gospodarska delegacija pod vodstvom ministra za zunanjo trgovino Dombrowskega. Delegacija bo najprej prispela v Zagreb, kjer bo jutri prisostvovala otvoritvi zagrebškega velesejma. Nato bo delegacija odpotovala v Beograd, kjer bo razpravljala z jugoslovanskimi funkcionarji o gospodarskih vprašanjih.

Senator Ellender za mirno koeksistenco

DUNAJ, 1. — Ameriški demokratični senator Ellender je pred odhodom z dunajskega letališča v Jugoslavijo izjavil, da se bo razgovarjal s predsednikom FLRJ maršalom Titom o «splošnih svetovnih vprašanjih» in izrazil upanje, da bo med temi razgovori načeto čim večje število vprašanj.

Senator Ellender, ki je prispel na Dunaj iz ZSSR, je nadalje izjavil, da bi med ZDA in Sovjetsko zvezo moralo priti do izmenjave obiskov «na kateri koli ravni». Dejal je, da bi to bilo eno izmed najboljših sredstev, da se ustvarijo prijateljski odnosi med obema deželama in da se razpršijo sovjetski dvomi o zatrjevanih ameriških napadalnih namenih.

Ellender je nato dejal, da je naklonjen obisku samega predsednika Eisenhowerja v ZSSR, če bi to potovanje lahko pripomoglo, da bi se v Sovjetski zvezi prepričali, da so ameriške vojaške priprave obrambnega, ne pa napadalnega značaja.

Nadalje je sen. Ellender izjavil, da je po svojem obisku v ZSSR, na Poljskem, v Romuniji in na Madžarskem naklonjen širši trgovinski izmenjavi med ZDA in vzhodnimi državami.

Ob zaključku je demokratični senator poudaril, da ni nobenega razloga, da ne bi bila mogoča mirna koeksistenca med ZSSR in ZDA, ko bo ustvarjeno primerno mednarodno ozračje.

Postopno obnavljanje političnega življenja

Danes se bodo nadaljevala pogajanja med prosvetnim ministrstvom in sindikati šolnikov - Sindikati UIL protestirajo proti odloku o delnem poenotenju plač državnih nameščencev

(Od našega dopisnika)

RIM, 1. — Večina ministrov in ostalih političnih osebnosti je še vedno izven glavnega mesta. Vendar se že pričenjajo čutiti znaki obnavljanja politične delavnosti. Ministrski predsednik Segni, ki je na dopustu in zdravljenju v toplicah Abano, je danes sprejel ministra za državni proračun Vanonija in ministra državnega zaklada Gavo. Z obema je imel precej dolg razgovor.

Skoraj povsem pa je privezan v Rimu prosvetni minister Rossi, ki se je po nekajdnevnem potovanju v Trst moral spet začeti ukvarjati s sindikalnim sporom s šolniki. Danes je po internih posvetovanjih zadnjih dni ministrstvo izdalo vabila za naslednje razgovore s predstavniki sindikatov.

Razgovori se bodo začeli jutri popoldne. Ob 17. uri so povabljeni v ministrstvo predstavniki osnovnošolskih učiteljev, ob 18. uri zastopniki «enotne šolske fronte», ki obsega razne sindikate srednješolskega učnega osebja. Predstavniki univerzitetnih asistentov bodo sprejeti zvečer ali, še bolj verjetno, v soboto predpoldne. Že danes zjutraj pa je bilo nekaj kratkih pripravljalnih stikov med ministrstvom in sindikalnimi organizacijami.

Danes pa so se sestali odbori sindikatov državnih nameščencev, poštarjev in železničarjev socialdemokratske sindikalne organizacije UIL in razpravljali o predsednikovem odloku o delnem poenotenju plač. Na sestankih so vsi trije odbori protestirali, ker je vlada znatno omejila obseg državnih doklad za nadurno delo in nagrade za vestnost. Prav tako protestirajo sindikati proti znižanju nagrade za prisotnost, ki se je doslej plačevala za 25 dni, odslej pa se bo za 22 dni.

A. P.

Novi rezident v Maroku začel včeraj posvetovanja

Uraden obisk pri Ben Arafi in izmenjanje vljudnostnih izjav, iz katerih ni nakazan bodoči razvoj dogodkov - Odločilen pomen severnoafriških vprašanj za bližnji razvoj mednarodnih odnosov

RABAT, 1. — Novi generalni rezident v Maroku general Boyer de La Tour, ki je prišel sinoči v Rabat, je danes zjutraj predsedoval seji pokrajinskih poglavarjev v protektoratu. Razpravljali so o splošnem položaju in o varnostnih ukrepih.

Ob 18. uri pa je generalni rezident napravil uraden obisk sultanu Ben Arafi. Ob tej priliki je podal sledečo izjavo: «V trenutku, ko me je vlada pozvala, naj prevzamem funkcije generalnega rezidenta v Maroku, izrekam vašemu veličanstvu globoke želje za srečo in blaginjo šerifskega cesarstva. Z veliko ginjenostjo sem se vrnil na to maroško zemljo, na katero me veže toliko spominov in toliko prijateljstva. Prijateljstvo med obema deželama, ki je bilo zapečateno v najhujših trenutkih, prav tako kakor mir, morata ostati nerazrušena. To je najbolj gotovo jamstvo na vseh področjih za harmoničen razvoj v Maroku. Toda v tem smislu ne bo mogoče nič napraviti, če se bodo dopuščale strasti, če bodo neredi ogrožali mirnost in javni red. Vsakomur na tej maroški zemlji mora biti na tem, da vlada enotnost, brez katere ne bo mogoče napraviti nič koristnega.»

Sultan je generalnemu rezidentu odgovoril: «Bili smo še posebno zadovoljni, ko smo zvedeli, da je francoska vlada izbrala za generalnega rezidenta hrabrega vojaka, čigar kariera je v večini potekala v Maroku. Vi ste namreč videli dvig te velike dežele, prispevali ste k njenemu pomirjenju, k njeni organizaciji in k njenemu procvitu.

Bodite zato gotovi, da Marokanci, ki ste jih spoznali v najbolj težkih trenutkih, kakor tudi v miru, vas ne bodo nikoli pozabili. Zeleč vam dobrodošlico in poln uspeh pri izvrševanju vašega poslanstva pozivamo Marokance, naj imajo v vas zaupanje in spoštovanje, ki ju imajo za blaginjo naših dveh dežel.»

Generalni rezident in sultan sta se nato še nekaj časa razgovarjala in sultan je generalu med drugim izjavil: «Upamo, da vas bomo zopet videli, da razpravljamo o vprašanjih, ki v najvišji ravni zadevajo naši dve deželi.» Sultan je pozneje dodal: «Smo tu, da vam pomagamo pri izpolnitvi vašega poslanstva.» Sultan je nato izročil generalnemu rezidentu odlikovanje.

Jutri bo generalni rezident odpotoval z letalom v Ued Zem, kjer si bo ogledal kraje izgredov 20. avgusta. Od tam bo odpotoval še v druge kraje kakor tudi v Kurigbo, kjer so uporniki 21. avgusta razdejali naprave v tamkajšnjih rudnikih fosfatov.

Položaj na afriškem kontinentu vzbuja v krogih OZN čedalje večjo zaskrbljenost, ker nekatera neurejena afriška vprašanja čedalje bolj kažejo na težnjo, da bi jih uredili v nasprotju s pomirljivostjo, ki prevladuje v ostalih delih sveta. Oboroženi spopadi francoske vojske z uporniki v Alžiru in Maroku, incidenti pri Gazi ter neredi v Sudanu kažejo, da se bo morala svetovna organizacija v prihodnje bolj ukvarjati z afriškim kontinentom, na katerem je glavni del podrocij pod skrbništvom OZN.

Položaju v Afriki je posvetil glavni tajnik Hammarskjoeld posebno pozornost v svojem letnem poročilu, ki ga bo predložil desetemu zasedanju glavne skupščine. Po njegovem mnenju bo na usodo sveta v prihodnjih desetih letih odločilno vplival razvoj dogodkov v Afriki. Zato bi se morala OZN bolj zanimati za ureditev vprašanj tega kontinenta. Hammarskjoeld je zlasti opozoril na gospodarsko zaostalost, ki je v marsikaterem oziru vir ostalih nevšečnosti in tegob tega kontinenta. Mnoge delegacije v OZN menijo, da bodo afriška vprašanja na prihodnjem zasedanju glavne skupščine zelo važna.

Hkrati izražajo upanje, da bi se utegnil položaj do zasedanja zboljšati, kar bi ustvarilo ugodnejše pogoje za morebitno akcijo svetovne organizacije za pomiritev duhov v tem razburkanem delu sveta. Za zdaj še ni natančno znano, kakšna bi utegnila biti ta akcija in s kakšnimi predlogi in zahtevami bi stopile zainteresirane dežele pred OZN.

Pred sestankom uprav. odbora jugoslovansko-italijanske trgovinske zbornice v Zagrebu

ZAGREB, 1. — V Zagrebu se bo 9. septembra sestal upravni odbor jugoslovansko - italijanske trgovinske zbornice. Na sestanku bodo verjetno razpravljali o razvoju tehničnega sodelovanja in kooperacije in o vprašanju kreditnega poslovanja v trgovinskih odnosih med obema državama.

BEOGRAD, 1. — Po bivanju na Brionih in kratkem zadržanju v Sloveniji se je danes vrnil v Beograd predsednik republike maršal Tito.

Merchant v Londonu

LONDON, 1. — Ameriški državni podtajnik za evropske zadeve Livingston Merchant je prispel danes v London. Ob prihodu ni hotel dati novinarjem nobene izjave. Merchant je prispel v London iz Bonna, kjer se je včeraj posvetoval s kanclerjem Adenauerjem in z zunanjim ministrom Brentanom. Obema je zagotovil, da ostaja stališče ZA glede nemške združitve nespremenjeno.

V Bonnu izražajo veliko zadovoljstvo, ker bo tudi zahodnonemški zunanji minister sodeloval na newyorških razgovorih zahodnih zunanjih ministrov, ki bodo priprava na ženevski sestanek zunanjih ministrov štirih velesil.

Medtem se nadaljujejo obširne priprave za Adenauerjevo potovanje v Moskvo. Adenauer, ki se je v prejšnjih dneh sestal s predsedniki vseh parlamentarnih skupin razen socialdemokratske, je zdaj raztegnil pripravljalno delavnost na zahodne kroge. V ta okvir spadajo tudi razgovori z Merchantom. Zahodnonemški opazovalec pri NATO Blankenhorn pa je odpotoval danes zvečer iz Bonna v London, kjer bo jutri obvestil Foreign Office o nemških pripravah na Adenauerjevo potovanje. Blankenhorn je v začetku tega tedna že imel podobne razgovore v Parizu na Quai d'Orsayu.

Današnji večerni bilten demokristjanske stranke vnaša novo noto v te priprave, ko poudarja, da je namen Adenauerjevega potovanja predvsem ta, da se «pojasnijo sovjetska stališča». To zatrdilo predstavlja določen umik od dosedanjih bonnskih predvidevanj in napovedi. Pač pa dopušča bilten, da bi se v Moskvi lotili tudi nekaterih drugih vprašanj, med njimi vprašanja mednarodne varnosti.

Gen. Burns zahteva sklicanje Varnostnega sveta zaradi Gaze

Včeraj ponoči je prišlo do doslej najhujšega incidenta, ko so izraelski oddelki napadli vas Han Junis - Dve egiptovski letali sestreljeni Britansko svarilo Egiptu in Izraelu in optimistične Dullesove izjave

NEW YORK, 1. — Glavni tajnik OZN Hammarskjoeld se je danes posvetoval o položaju pri Gazi s francoskim predstavnikom pri OZN Hervéom Alphandom, britanskim sirom Piersonom Dixonom in ameriškim Wadsworthom. Kot je znano, so ZDA, Anglija in Francija leta 1950 jamčile izraelske meje.

JERUZALEM, 1. — V dobro obveščenih krogih zatrjujejo, da je general Burns, predstavnik OZN v Palestini, brzojavil glavnemu tajniku OZN Dagu Hammarskjoeldu in zahteval sklicanje Varnostnega sveta, da bi razpravljal o položaju, ki je nastal med Egiptom in Izraelom. Burns pravi v brzojavki, da so odnosi med Egiptom in Izraelom prišli v zelo nevarno obdobje.

Zdi se, da je bila Burnsova brzojavka poslana v New York več ur pred izraelskim poročilom o napadu na egiptovsko vojaško postojanko Han Junis.

V Londonu je predstavnik Foreign Officea izjavil, da je britanska vlada poslala «resno svarilo» Egiptu in Izraelu in ju opozorila na nevarnost, ki se utegne izcimiti iz nadaljevanja bojev pri Gazi. Britansko opozorilo sta v Kairu in Tel Avivu osebno izročila angleška veleposlanika Trevelyan in Nicholls.

Nadalje je predstavnik Foreign Officea dal razumeti, da utegne priti do posvetovanj med Anglijo, Francijo in ZDA zaradi položaja pri Gazi. Te tri države so, kot je znano, skupno podpisale izjavo od 25. maja 1950, ki jamči demarkacijsko črto med Izraelom in sosednimi državami.

V Washingtonu pa je izjavil ameriški državni tajnik Dulles pred odhodom v Watertown (Ontario), kjer bo ostal dva tedna na počitnicah, da ameriška vlada z dobrimi razlogi upa, da se bodo boji med Egipčani in Izraelci na področju Gaze končali in da bo mogoče skleniti premirje. Državni podtajnik Herbert Hoover, ki bo nadomeščal Dullesa med njegovo odsotnostjo, je izjavil, da ZDA popolnoma podpirajo napore načelnika komisije za premirje generala Burnsa, da bi prišlo do prenehanja sovražnosti na področju Gaze. Zadnje informacije, je dejal Hoover, dovoljujejo upanje, da bo mogoče najti sredstva, da se Egipčani in Izraelci pripravijo do tega, da začno pogajanja za sklenitev premirja.

Medtem je prejšnjo noč prišlo do doslej najhujših incidentov na področju pri Gazi. Po izraelskih virih so imele egiptovske čete v bojih za Han Junis 40 mrtvih in prav toliko ranjenih.

Izraelske čete so ob podpori oklepnih vozil, težke artilerije in minometov napadle egiptovske položaje pri Han Junisu, 24 km južno od Gaze, v bližini obale. Pred zoro so se Izraelci spet umaknili na svoje ozemlje. Kot je izjavil direktor palestinskega oddelka v egiptovskem vojnem ministrstvu, je bila današnja nočna borba še silovitejša kot ob izraelskem napadu na Gazo 28. avgusta.

Predstavnik izraelske vlade je priznal, da so izraelski vojaški oddelki izvedli ta napad in ga opravičili s trditvijo, da «Izrael ni imel druge izbire», ker niso vsi protesti zaradi egiptovskih napadov ničesar zalegli. Izraelsko zunanje ministrstvo pa je izdalo izjavo, ki pravi, da «uničevalna in provokatorska kampanja Egipta ne sme več dolgo ostati nekaznovana». Ker Izrael «nima več druge izbire», pravi izjava, je izraelska vojska to noč «morala izvesti operacijo proti neki egiptovski postojanki, ki služi kot izhodiščno oporišče za teroristične napade».

Po egiptovski verziji so izraelski oddelki poskušali to noč presekati zvezo med Rafahom in Gazo ter pri tem začasno zasedli vas Han Junis. Izraelski patrulji se je posrečilo deloma uničiti policijsko postojanko v Han Junisu. Spopad je trajal približno dve uri, končal se je pa opolnoči. Po egiptovskih trditvah znaša bilanca incidenta deset mrtvih in enajst ranjenih, ki so vsi Izraelci.

Med današnjimi incidenti sta strmoglavili tudi dve egiptovski letali. Po izraelski verziji so ju sestrelili izraelski reakcijski lovci nad izraelskim ozemljem, medtem ko sta po egiptovskem poročilu obe letali, dva reakcijska lovca «Vampire», trčili v zraku med zračno borbo z izraelskimi letali, ki so vdrla nad egiptovsko ozemlje.

Danes kasno zvečer poročajo v Tel Avivu, da je izraelska vlada sporočila generalu Burnsu, da je pripravljena prenehati z ognjem na področju Gaze, če bo tudi Egipt storil isto. Poziv za prenehanje sovražnosti je izdal Burns že včeraj; Egipt je takoj pristal nanj, Izrael pa ga je posredno zavrnil, da bi pridobil čas za izvedbo današnjega nočnega napada, ki so ga, kot vse kaže, pripravljali že dalj časa.

Pač pa je izraelski predstavnik pri OZN zanikal vesti, da namerava izraelska vlada odpovedati sporazum o premirju z Egiptom in ostalimi arabskimi državami.

Do manjših incidentov je prišlo tudi na izraelsko-sirski meji. Izraelski predstavnik je izjavil, da so iz Sirije streljali na izraelske pastirje, ki so pasli v bližini Gonena.

Kot poročajo iz Damaska, je sirski ministrski predsednik nujno sklical na posvetovanje načelnike diplomatskih odposlanstev vseh arabskih držav in poveljnika sirskih oboroženih sil. Egiptovski veleposlanik v Damasku pa je bil nujno poklican v Kairo. Posvetovanja so baje v zvezi z govoricami, da je ameriški veleposlanik v Damasku obvestil sirsko vlado, da namerava Izrael odpovedati sporazum o premirju.

Egiptovski zunanji minister Favzi pa je danes izjavil na vprašanja o zadnjih Dullesovih predlogih, da bo egiptovska vlada o primernem času odgovorila in da je ameriški veleposlanik v Kairu že urgiral za skorajšen odgovor. Na vprašanja o nezadovoljstvu, ki ga je izrazil Dulles glede informacij o sovjetski ponudbi za dobavo orožja Egiptu, je Favzi izjavil: «Smo neodvisna država in ne dopuščamo, da bi tuje države narekovale našo politiko».

Jugoslov. delegacija za zasedanje OZN

BEOGRAD, 1. — Jugoslovansko delegacijo na desetem rednem zasedanju glavne skupščine Združenih narodov, ki se bo začelo 20. septembra v New Yorku, bo vodil državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović. V delegaciji bodo med drugimi veleposlanik Jugoslavije v ZDA Leo Mates, stalni jugoslovanski predstavnik pri OZN dr Jože Brilej in državni svetnik v tajništvu za zunanje zadeve, veleposlanik dr. Josip Djerdja. Delegacija bo odpotovala 17. septembra.

Atomska sila v Vzhodni Nemčiji

BERLIN, 1. — Sovjetski delegat na atomski konferenci v Ženevi prof. Jemeljanov je skupini znanstvenikov Vzhodne Nemčije v Dresdenu izjavil, da bo Vzhodna Nemčija razpolagala prihodnje leto z atomskim kotlom, ki bo dajal izotope, potrebne za njeno industrijo. Sovjetski profesor je poudaril, da je za vzhodnonemško industrijo potrebno, da sama izdela naprave, potrebne za izkoriščanje izotopov.

Jugoslovansko-sovjetski gospodarski sporazumi

Medsebojna trgovinska izmenjava se bo v treh letih povečala na 70 milijonov dolarjev letno - Sporazumi o dolgoletnih blagovnih dobavah, o tehničnem sodelovanju, o investicijskih kreditih in posojilu Jugoslaviji v devizah in zlatu - Možnosti sodelovanja na področju uporabe nuklearne energije v miroljubne namene

MOSKVA, 1. — Nocoj so se v Moskvi končali jugoslovansko-sovjetski gospodarski razgovori s podpisom protokola in z objavo skupnega poročila, ki izraža željo, da bi se uredili gospodarski odnosi in da bi se gospodarsko sodelovanje še nadalje razvijalo. Poročilo poudarja, da sta delegaciji izmenjali mišljenja tudi o možnostih sodelovanja na področju izkoriščanja atomske energije v miroljubne namene.

Med razgovori, poudarja poročilo, so bila proučena vprašanja blagovne izmenjave in gospodarskega sodelovanja ter aspekti dolgoročnega sodelovanja. V želji, da bi se gospodarsko sodelovanje razširilo, sta obe delegaciji ugotovili potrebo nadaljnjega razvoja gospodarskega sodelovanja, zavedajoč se, da je to obenem prispevek h krepitvi mednarodnega gospodarskega sodelovanja sploh. Po razgovorih ki so potekali v duhu medsebojnega razumevanja, sta delegaciji proučili vprašanja v zvezi z blagovno izmenjavo, možnosti dolgoročnih aranžmajev ter finančno-kreditna vprašanja.

Dosežen je bil sporazum, da se blagovna izmenjava v prihodnjih treh letih poveča na 70 milijonov dolarjev letno v obeh smereh in da se sprejmejo obojestranski ukrepi za nadaljnje povečanje v naslednjih letih. Prav tako je bil dosežen sporazum o dolgoletnih dobavah premoga za koksiranje, nafte in bombaža Jugoslaviji ter boksita, svinca, tobaka in konoplje Sovjetski zvezi. V kratkem bo podpisan sporazum o tehničnem sodelovanju in izmenjavi izkušenj, ki bo urejal sodelovanje med sovjetskimi in jugoslovanskimi podjetji in gospodarskimi ustanovami. Za napredek tega sodelovanja je bil dosežen sporazum o ustanovitvi posebnega skupnega sklada.

Glede dolgoročnega sodelovanja sta se delegaciji sporazumeli, da se januarja 1956 sklenejo aranžmaji o odobritvi triletnega kredita Jugoslaviji za plačilo surovin, kupljenih v Sovjetski zvezi, v znesku 54 milijonov dolarjev, nadalje sporazum o odobritvi potrebnega kredita Jugoslaviji za plačanje projektantskih del, opreme in drugega materiala za izgradnjo tovarne dušičnih gnojil z letno kapaciteto 220.000 ton z odgovarjajočo termoelektrarno, tovarne superfosfatov z letno kapaciteto 250.000 ton, tovarne žveplene kisline in za rekonstrukcijo treh rudnikov, nadalje sporazum o posojilu Jugoslaviji v devizah oziroma v zlatu v vrednosti 30 milijonov dolarjev. Ti kreditni sporazumi bodo sklenjeni za dobo desetih let z obrestno mero 2 odst.

Med pogajanji so bile prav tako proučene možnosti investicijskih aranžmajih za druge industrijske objekte. Obe delegaciji sta prav tako proučili možnosti za sodelovanje na področju izkoriščanja nuklearne energije v miroljubne namene.

Protokol je v imenu Jugoslavije podpisal podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović, v imenu Sovjetske zveze pa vodja sovjetske delegacije za razgovore, podpredsednik sovjetske vlade Anastas Mikojan.

Danes je Svetozar Vukmanović s člani delegacije obiskal tovarno letalskih motorjev v Moskvi, zvečer pa so se člani delegacije udeležili premiere opere «Ivan Suzanin» v Boljšem teatru. V častni loži sta bila skupno z jugoslovansko delegacijo namestnika ministra za zunanje zadeve Zorin in ministra za zunanjo trgovino Kumikin.

Jutri bo jugoslovanska delegacija odpotovala v Kijev, kjer se bo zadržala dva dni, nato pa se bo vrnila v domovino.

BEOGRAD, 1. — Te dni bo odpotovala v Moskvo delegacija strokovnjakov generalne direkcije pošte, telegrafa in telefona. Delegacija se bo z zastopniki PTT službe Sovjetske zveze razgovarjala o sklenitvi bilateralnega sporazuma o poštno - brzojavno - telefonskem prometu med obema državama.

Sudanski uporniki se umaknili v gozdove

KARTUM, 1. — Uradno poročilo javlja, da so sudanske čete našle v Toritu trupla petih častnikov in štirih inštruktorjev, ki so jih umorili južnjaški uporniki. Poročilo dodaja, da so se nekateri uporniki vdali četam s severa, večina pa je zbezala v gozdove, kamor je odnesla tudi orožje in strelivo. Vladne čete jih zasledujejo.

«United Press» poroča, da je bilo med boji v Toritu nad 500 civilistov ubitih. Ista agencija pravi, da so cele vasi v zahodnem delu pokrajine Equatoria ostale prazne. Čete, ki zasledujejo upornike, so našle večino naselij praznih.

NOV FRANCOSKI NAČRT na razorožitveni konferenci

Moch predlaga ustanovitev razorožitvene organizacije, ki bi imela skupščino držav članic, stalni odbor, svet pravnikov in upravni organ - Pet vprašanj sovjetskega delegata Soboljeva

NEW YORK, 1. — Na današnji seji pododbora OZN za razorožitev je sovjetski delegat Sobolev izjavil, da sovjetska vlada še dalje proučuje načrt predsednika Eisenhowerja. Nato je postavil ostalim delegatom pet vprašanj ki pomenijo za Sovjetsko zvezo temeljne točke programa o razorožitvi in glede katerih upa, da bo mogoč sporazum.

Vprašanja, ki jih je postavil Sobolev, so sledeča: 1. Ali je mogoč sporazum o višini efektivnih oboroženih sil od enega do poldrugega milijona za ZDA, Sovjetsko zvezo in Kitajsko ter 650.000 mož za Veliko Britanijo in Francijo? 2. Ali je mogoč sporazum, da število efektivnih sil vseh drugih držav ne presega od 150.000 do 200.000 mož? 3. Ali se zahodne države strinjajo, da se potem, ko bo sporazum o razorožitvi izveden za 75 odstotkov, atomsko orožje prepove in nato popolnoma odpravi, ko bo sporazum izveden še za ostalih 25 odstotkov? 4. Ali so zahodne države v pričakovanju prepovedi atomskega orožja pripravljene, da smatrajo njegovo uporabo za prepovedano razen v primeru napada, ki bi ga ugotovil Varnostni svet? 5. Ali so velesile v pričakovanju izvajanja vseh teh ukrepov pripravljene ustaviti poizkuse z atomskim in termonuklearnim orožjem?

Francoski delegat Moch pa je v imenu Francije predložil povsem nov načrt za mednarodno razorožitveno organizacijo, ki bi jo ustanovila konvencija o razorožitvi. V okviru te organizacije naj bi se ustanovila skupščina vseh držav članic konvencije, stalni odbor 15 članov držav članic konvencije (od katerih bi bilo 5 stalnih članic Varnostnega sveta), svet pravnikov 7 oseb različne narodnosti in upravni organ, katerega bi razen glavnega ravnatelja sestavljali stalni in nestalni inšpekcijski organi.

Stalni odbr bi pripravljal navodila za glavnega ravnatelja glede vprašanj, ki bi jih predložile države članice. Glavni ravnatelj pa bi s svoje strani pošiljal poročila Varnostnemu svetu in glavni skupščini OZN.

V primeru kršitve konvencije bi odbor lahko določil ukrepe, ki bi jih imel za potrebne, ce ne bi primer spadal sedmi člen listine OZN, t. j. ogrožanje ali kršitev miru in napadalna dejanja. V tem primeru bi odbor sklical Varnostni svet ali pa glavno skupščino OZN.

Nadzorstveni svet bi v celoti sestavljali mednarodni agenti, katerim bi nudile države članice vso potrebno zaščito in podporo. Inšpekcijski organi bi dajali poročila, na podlagi katerih bi se sprejemali sklepi in po potrebi tudi priporočila glavnemu ravnatelju.

Harold Stassen je pokazal veliko zanimanje za Mochov predlog in je izjavil, da bo načrt skrbno proučil skupno z angleškim načrtom.

Prihodnja seja bo v torek, 6. septembra popoldne.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan 1. 1942 sta bili ustanovljeni Gubčeva in Cankarjeva brigada.

TRŽAŠKI DNEVNIK

POSPEŠENO IZVAJANJE VIDEMSKEGA SPORAZUMA

Jugoslovani izročili včeraj prvih 119 vidiranih propustnic

Od danes lahko že potujejo prvi Tržačani prek meje v obmejni pas Danes otvoritvena vožnja parnika «Monfalcone» na progi Trst-Umag

Jugoslovanski funkcionarji so izročili včeraj zjutraj italijanskim obmejnim organom prvih 119 propustnic, ki jih je vidiralo tajništvo za notranje zadeve v Kopru. To je prvi kontingent propustnic od skupnih 724, kolikor so jih italijanske policijske oblasti poslale v vidiranje jugoslovanskim oblastem. Vidirane propustnice bodo v kratkem izročili prosilcem.

Istočasno so jugoslovanski funkcionarji izročili Italijanom v vidiranje 125 propustnic, tako da znaša skupno število doslej oddanih propustnic v vidiranje 150.

Na tajništvu za notranje zadeve v Kopru, kamor smo se obrnili za informacije, so nam včeraj povedali, da je bilo v sežanskem in koprskem okraju za sedaj razdeljenih okoli 3000 formularjev, katere morajo izpolniti osebe, ki nameravajo potovati v kraje na italijanskem obmejnem področju. Formularji so bili razdeljeni zato, da olajšajo delo prosilcem, ki jim na ta način ni treba pisati prošenj. S tem pa seveda ni rečeno, da se mora vsakdo poslužiti formularja, kajti postaje ljudske milice in krajevne pisarne sprejemajo tudi prošnje na navadnem papirju, ki so lahko pisane bodisi v slovenščini bodisi v italijanščini. Prosilci, ki oddajo svoje prošnje v določeni krajevni pisarni, bodo tam dobili tudi vidirano propustnico.

V uradih, kjer prošnje rešujejo oz. vidirajo, je osebje močno pomnoženo. Zagotovili so, da bodo propustnice odobrene in vidirane v času, ki ga predvideva videmski sporazum.

Nadalje smo zvedeli, da je bilo zavrnjeno vidiranje propustnice nekega prosilca, ki je v prošnji navedel, da bi rad potoval v kraj v bujskem okraju, ki pa ni zajet v videmskem sporazumu.

Danes zjutraj bo na progi Trst-Umag in obratno začel voziti 219-tonski parnik «Monfalcone», ki bo prav tako vršil službo na progi Trst-Novigrad. Parnik «Monfalcone» bo na progi Trst-Umag vozil dvakrat tedensko, in sicer bo odhajal iz Trsta ob 7. uri in prihajal v Umag ob 10. uri, medtem ko bo iz Umaga odplul ob 16. uri in bo pristal v Trstu ob 19. uri. Parnik bo na omenjeni progi vozil tudi ob nedeljah, in sicer z enourno zakasnitvijo na zgoraj omenjeni urnik.

Parnik se bo na poti v Umag ustavil tudi v Kopru, Izoli in Piranu.

Pomorsko progo Trst-Koper-Izola-Piran-Umag-Novigrad bo prav tako vzdrževal parnik «Monfalcone», ki bo na tej progi vozil enkrat tedensko, in sicer ob sredah. Parnik bo iz tržaškega pristanišča odplul ob 7. uri in prispel v Novigrad ob 11. uri, medtem ko bo odplul nazaj ob 15. uri in prispel v Trst ob 19. uri.

Koprsko avtoprevozniško podjetje «Slavnik» je vložilo prošnjo za vzpostavitev avtobusne zveze Koper-Trst. Menijo, da bo ta zveza vzpostavljena v začetku prihodnjega tedna, prav tako tudi progi Sežana-Trst in Herpelje-Kozina-Trst, na katerih bodo verjetno tudi vozili «Slavnikovi» avtobusi.

SPOROČILO KOMISARIATA

Ota, Cah, Petaros in Kenda izpuščeni

Vladni generalni komisariat sporoča, da so včeraj v smislu dogovora med italijansko in jugoslovansko vlado glede pomilostitve zapornikov, državljanov in pripadnikov narodnih manjšin zaprtih bodisi v Italiji bodisi v Jugoslaviji, izpustili na svobodo v Trstu 4 zapornike, italijanske državljane, slovenske narodnosti.

Zaporniki, ki so jih včeraj izpustili, so Edvard Ota, Stanislav Cah, Dušan Petaros in Ivan Kenda, doma iz Boljunca in Boršta.

Ko javljamo vest vladnega komisariata, moramo tudi vprašati, kdo je dal sicer podobno vest italijanski radijski postaji, ki je v svojih poročilih ob 20. uri javila, da so bili izpuščeni iz zaporov 4 jugoslovanski državljani, ki naj bi zaprosili, da lahko ostanejo na tržaškem področju. Vest je bila tendencioznega značaja v očitnem nasprotju s poročilom vladnega generalnega komisariata.

V svojem včerajšnjem komentarju k tej vesti ugotavlja ANSA, da je sporazum o izpustitvi zapornikov sledil v kratkem razdobju videmskemu sporazumu o obmejnem prometu, parafiranju protokola o bližnji otvoritvi zračnih linij in podaljšanju roka, ki ga določa londonski memorandum za opcije prebivalcev obeh bivših področij STO in zaključuje, da vsi ti sporazumi pričajo o rastoči prisrčnosti medsebojnih odnosov in obojestranski volji za premostitev težav, ki še obstajajo, za dosego popolne normalizacije med obema deželama.

Okrepitev proge proti Daljnemu vzhodu

Egipčanska pomorska družba «Misr de Navigation» iz Aleksandrije je sklenila okrepiti svojo pomorsko progo, ki gre iz Trsta proti Bližnjemu vzhodu, Rdečemu morju, Indiji in Pakistanu.

Na to progo bo 9. oktobra odplula ladja «Star of Alexandrija», ki ima 3.600 ton. 3.—4. septembra pa bo odplula prav tako iz Trsta ladja «Ismailia», ki ima 3.100 ton in ki bo vozila na progi Trst-Aleksandria-Beirut-Lattaki. Tudi ta ladja se bo kasneje vključila na progo proti Daljnemu vzhodu. Na isti progi proti Daljnemu vzhodu bo kasneje plula še ladja «El Nil», ki ima 3.600 ton. Ladji «Star of Alexandria» in «El Nil» sta bili zgrajeni pred kratkim ter sta najmoderneje opremljeni in razvijata brzino 14 milj na uro. Vse tri ladje lahko sprejmejo na krov tudi po 12 potnikov.

Prihodnji odhod ladje «Star of Ussuan», last kanadske pomorske družbe «Canada Levant Line» bo 15. septembra. Takrat bo omenjena ladja vkrcala v Trstu večje količine paradižnikov. Pomorska zveza te proge ima en odhod na mesec.

ODBOR ZA PROSLAVO BAZOVIŠKIH ŽRTEV

prireja

v nedeljo 4. septembra ob 15. uri

pri spomeniku na kraju ustrelitve

OB 25-LETNICI MUČENIŠKE SMRTI

svečano počastitev bazoviških junakov

Spored počastitve obsega tudi nastop združenih pevskih zborov

STIKI PODTAJNIKA RUSSA S PREDSTAVNIKI OBČIN IN GOSPODARSTVA

Problemi slovenskih občin prikazani podtajniku Russu

Konferenca o trž. pristanišču sredi oktobra? - Vprašanje avtonomije ni aktualno - Conski proračun ostane neizpremenjen do junija 1956

Podtajnik predsedstva vlade poslanec Carlo Russo je tudi včeraj imel vrsto stikov s predstavniki tržaškega gospodarstva in župani okoliških občin. Podtajnik Russo se je tako sestal z voditelji tržaške trgovinske in industrijske zbornice, s predstavniki združenja industrijcev, upravnikom ladjedelnic CRDA, predstavniki združenja trgovcev na veliko in predstavniki koordinacijskega odbora malih in srednjih podjetij.

Prav tako je podtajnik Russo včeraj sprejel tudi župane okoliških občin. Sprejema so se udeležili devinsko-nabrežinski župan Terčon, zgoniški župan Obad, repentaborski župan Škabar, dolinski župan Lovriha in miljski župan Pacco.

V razgovoru, ki je trajal okoli pol ure, so župani omenjenih občin prikazali visokemu gostu številne in najnujnejše probleme, ki tarejo podeželske občine. Tako je župan Terčon omenil predvsem vprašanje dviga kamnoseške industrije, turizma, požganih vasi in stanovanjske krize, o čemer je govoril tudi miljski župan. Zgoniški župan pa je omenil predvsem vse bolj pereče vprašanje ureditve cest in poti v zgoniški občini ter zainteresiral ministrskega podtajnika za vprašanja proglasitve Briščkov z znano jamo za turistično področje. Župan Škabar pa je med drugim omenil vprašanje vodovodne napeljave.

Podtajnik je v začetku sprejema dejal, da je zadovoljen, ker je župane lahko sprejel, se z njimi osebno seznanil, kot tudi zato, da se pobliže seznani s problemi občin, ki jim načelujejo.

V četrtek pa je imel podtajnik daljši razgovor s člani občinskega odbora in z voditelji političnih skupin zastopanih v tržaškem občinskem svetu. Na tem daljšem sestanku so tržaški občinski svetovalci govorili o vrsti perečih tržaških gospodarskih vprašanj.

Tako je bilo govora o mednarodni konferenci o tržaškem pristanišču, glede katere je vladni podtajnik zagotovil, da bo gotovo sklicana v sredini oktobra in da bodo na njej zastopana čim širša predstavništva zalednih držav.

Neugoden pa je bil odgovor na tržaško zahtevo po avtonomni deželni upravi. Glede tega vprašanja je podtajnik izjavil, da nima nikakega smisla vztrajati na tej zahtevi, ker vprašanje tržaške avtonomije ni aktualno. Glede rotacijskega sklada je podtajnik zagotovil, da bo pravočasno sklicana senatna komisija, ki mora sedaj dokončno odobriti zakonski osnutek.

Conski proračun bo ostal neizpremenjen do junija 1956 in je glede njega podtajnik obljubil, da ga bo vlada ohranila vse dotlej, dokler bo to zahteval težavni tržaški gospodarski položaj.

Krajša polemika se je vnela med vladnim predstavnikom in svetovalcem Pogassijem glede neizvajanja memoranduma podpisanega v Londonu, ki ščiti demokratične pravice vsega prebivalstva in zlasti slovenskega dela tržaškega prebivalstva. Russo je v odgovoru zagotavljal, da ni mogoče govoriti o pomanjkanju spoštovanja do demokratičnih pravic, če se ne izvaja specialni statut podpisan v Londonu.

Poleg teh vprašanj je bilo govora tudi o številnih drugih gospodarskih vprašanjih. Tako se je govorilo o potrebi znižanja pristaniških tarif, kar naj bi po vladnem predlogu naredili tako, da bi država prevzela stroške železniških prevozov po pristanišču. Govora je bilo tudi o ureditvi staleža bivših pripadnikov ZVU, obnovitvi korpusa mestnih stražnikov v okviru občinske uprave, izgradnji stanovanjskih stavb in o izseljevanju v Avstralijo.

Podtajnik je tudi sporočil, da je bil pri predsedstvu vlade ustanovljen poseben «tržaški urad», ki bo opravljal vsa dela v zvezi z reševanjem tržaških vprašanj. Ta urad bo vodil podprefekt dr. Levanti. Poleg tega je podtajnik tudi sporočil, da bodo v kratkem zgradili v Trstu tobačno tovarno za potrebe italijanskega monopola. Načrti za to tovarno so že narejeni in kmalu bodo prišli tehniki, ki bodo izbrali najugodnejši prostor.

Danes bo imel vladni predstavnik na sedežu vladnega generalnega komisariata tiskovno konferenco s predstavniki tržaškega in tujega tiska.

Novi odloki gen. komisarja

Uradni vestnik vladnega generalnega komisariata št. 25, ki je izšel včeraj, prinaša besedilo raznih odlokov dr. Palamare, ki z veljavnostjo od dne njihove objave razširja na Tržaško ozemlje sledeče zakonodajne ukrepe, ki so že v veljavi v italijanski republiki:

zakon z dne 17. 7. št. 600 (objavljen v U.L.I.R. št 182 od 11. 8. 1954) — predpisi o novi ureditvi meroizkusne službe in spremembi meroizkusnih pristojbin za periodična overovljanja;

ministrski odlok z dne 30. 6. 55 (U.L.I.R. št. 178 od 4. 8. 55), ki predvideva razdelitev mestnih telefonskih omrežij v skupine in kategorije zaradi uporabe telefonskih tarif in ki določa tarife za abonente na mestna telefonska omrežja in na naprave, izpeljane iz glavnih aparatov, ter tarife za pomožne telefonske usluge;

zakon št. 618 z dne 25. 7. 1955 (U.L.I.R. št. 179 od 5. 8. 55) — predpisi v prid delavcev pri industrijskih podjetjih za bombažaste izdelke;

zakon št. 408 z dne 3. 5. 55 (U.L.I.R. št. 117 od 23. 5. 55), ki ureja paritetno plačilo obveznih prispevkov ustanove «Ente Nazionale Assistenza Gente di Mare» po lastnikih ladij in pomorščakih;

odlok predsednika republike z dne 5. 8. 55 (U.L.I.R. št. 186 od 13. 8. 55) — pravilnik za izvajanje zakona št. 125 z dne 10. 4. 54 o zaščiti oznak izvora in tipičnih imen raznih vrst sira;

odlok predsednika republike št. 649 od 8. 8. 55 (U.L.I.R. št. 184 od 11. 8. 55) — spremembe k carinskim predpisom za sir vseh vrst;

odlok predsednika republike št. 666 z dne 8. 8. 55 (objavljen v rednem dopolnilu k U.L.I.R. št. 185 od 12. 8. 55) — predpisi za izvajanje, prehodne določbe in določbe za vskladitev predpisov zakona št. 517 z dne 18. 6. 55, ki vsebuje spremembe k zakoniku o kazenskem postopku;

odlok predsednika republike št. 1317 z dne 17. 10. 52 (U.L.I.R. št. 249 od 25. 10. 52), s katerim se odobri pravilnik za izvajanje predpisov zakona št. 949 z dne 25. 7. 52, ki vsebuje ukrepe za razvoj gospodarstva in za povečanje zaposlenosti;

zakon št. 638 z dne 1. 7. 55 (U.L.I.R. št. 183 od 10. 8. 55) — predpisi o socialnem zavarovanju uslužbencev pri zasebnih plinskih podjetjih.

Z nadaljnjim svojim odlokom razveljavlja vladni generalni komisar predpise prejšnjega odloka št. 53 z dne 27. 11. 1954, ki je vseboval začasne določbe o mejnem prometu po prehodu Tržaškega ozemlja pod italijansko upravo.

Z učinkom od 20. avgusta 1955 veljajo glede mejnega prometa določila videmskega sporazuma, ki je bil objavljen v celoti v redni prilogi Uradnega vestnika št. 24 z dne 22. avgusta 1955.

Kongres FUCI v gledališču Rossetti

V gledališču Rossetti se je včeraj dopoldne začel kongres FUCI (italijanske katoliške študentske organizacije). Otvoritvi so poleg 2000 delegatov iz cele Italije, prisostvovali podtajnik pri predsedstvu vlade Russo, vladni generalni komisar dr. Palamara, predsednik apelacije dr. Consalvo, škof in drugi. Tema razprav na kongresu je: «Funkcija intelektualca v italijanski družbi». Vzporedno s kongresom so v razstavni dvorani občinskega sveta otvorili umetnostno razstavo. Danes bo na kongresu govoril podtajnik Russo na temo: «Kulturne orientacije italijanskih intelektualcev».

Stavka težakov

Težaki nadaljujejo s protestno akcijo proti krivični dodelitvi mest predstavnikom njihovega sindikata v pokrajinski komisiji za nadzorovanje težaških del. Stavki težakov podjetja «Assistenza», ki je bila pred nekaj dnevi v novem pristanišču, je sledila včeraj stavka delavcev proseške zadruge za razkladanje in nakladanje na proseški postaji. Stavka je trajala ves popoldan. V mestu pa so stavkali od 14. do 16. ure člani zadruge za nakladanje in razkladanje sadja in povrtnin, tako da je popolnoma počivalo delo v tej panogi.

S kolesom v avto

Zaradi hudega udarca na glavi so včeraj kmalu po 17. uri pridržali na nevrološkem oddelku 17-letnega Duilia Storellija iz Vicolo Ospedale Militare. Fant, ki bo verjetno okreval v 5 ali v najslabšem primeru v 15 dneh, se ni spominjal ničesar.

42-letni Friderik Dojč iz Ulice Pončana, ki je fanta s svojim avtom pripeljal v bolnico, je povedal, da je Storelli med vožnjo s kolesom po Ul. Mazzini trčil v avto Belvedere, s katerim je bil 43-letni Riccardo Verdelli iz Ul. Pončana namenjen na Korzo.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

SLIKOVIT KARAMBOL NA NABREŽJU III. NOVEMBRA

Da bi preprečil trčenje s tovornikom med avto in tramvaj

K sreči se je nezgoda končala le s polno dozo strahu in brez večjih žrtev

Precejšen in slikovit karambol se je včeraj zgodaj popoldne pripetil na Nabrežju 3. novembra. Kljub hudemu trčenju ni bilo ranjencev. Le 19-letna Renata Gregori iz Miramarskega drevoreda se je zatekla na postajo Rdečega križa po prvo pomoč, od koder pa so jo po izpranju malenkostnih prask na nogi odslovili.

Nekaj minut po 13. uri je 44-letna Virginia Venini iz Ulice Bonaparte vozila s svojim Fiatom 1400 po Nabrežju proti Ul. sv. Karla. Na križišču se je ženska, ki se je hotela prepričati, če je pot prosta, ustavila in s tem prisilila šoferja težkega tovornika 27-letnega Adona Zambona iz Terza pri Ogleju, ki je privozil za njo, da je zavil na levo ter hotel tako prehiteti njeno vozilo. Smola pa je hotela, da je prav tedaj privozil iz nasprotne smeri tramvaj št. 8, ki ga je vozil 48-letni Antonio Stunca. Šofer težkega tovornika je uvidel, da lahko prepreči trčenje samo na ta način, da zavozi med Fiat in tramvaj. To je tudi storil, a vmesni prostor je bil preozek za velik tovornik, ki se je tako zaril med vozili. K sreči se je cela zadeva končala le s precejšnjim strahom in brez ranjencev.

* * *

Zaradi zloma roke so s prognozo okrevanja v 20 dneh pridržali na ortopedskem oddelku 27-letnega Duilia Luigija Cherina z Jeričljevega trga, ki se je ponesrečil med delom pri statvi v tržaški konopljarni.

Otrok pod avto

Komaj je 36-letni nemški državljan Wilfred Guth iz Frankfurta prišel skozi Pesek iz Jugoslavije na naše ozemlje, že je imel sitnosti. Med vožnjo proti Bazovici je s svojim avtom namreč podrl na tla 12-letnega Ezia Bernesa iz Peska, ki je hotel tik pred njim prekoračiti cesto. Nemec je fanta spravil v avto in ga odpeljal v bolnico, kjer so Bernesa zaradi prask na obrazu in nogah ter verjetnega zloma desne noge pridržali na ortopedskem oddelku. Okreval bo v 10 ali najkasneje v 30 dneh.

Vrelo mleko na otroka

V spremstvu matere so včeraj zgodaj popoldne pripeljali v bolnico in zaradi opeklin na levi roki pridržali na dermatološkem oddelku komaj 1-letnega Nevia Vascotta iz begunskega taborišča pri Sv. Andreju. Mati je povedala, da se je otrok opekel z vrelim mlečnim zdrobom, ki ga je tedaj imel na krožniku. Okreval bo v 15 dneh.

Tovornik v motor

V trenutku, ko je 22-letna Lidia Cargnelutti iz Osoppa hotela s svojim motorjem Rumi zavoziti preko križišča Ul. Media z Ul. Conti, je vanjo trčil s tovornikom 32-letni Luigi Chiari iz Larga Panfili, ki je bil tedaj namenjen na Trg Perugino.

Dekle je padlo na tla in se je moralo zateči v bolnico, od koder pa so jo po nudeni zdravniški pomoči odslovili s prognozo okrevanja v 7 dneh.

Smrt zaradi strele

Predvčerajšnjim se je na Krasu onstran meje razdivjalo pravcato neurje z bliski, strelami in plohami, pri čemer je tragično preminila 36-letna Marija Ratovic iz Materije pri Kozini. Pred nalivom se je zatekla pod drevo, v katerega je nato treščilo. Čeprav strela ženske ni oplazila se je vendarle zgrudila na tla in izdihnila. Ugotovili so, da je umrla zaradi srčne kapi kot posledico strahu.

PO ŠE NE DOKONČNIH PODATKIH ZA AVGUST

Ponoven porast prometa na račun masovnega blaga

Celoten promet Javnih skladišč je v avgustu dosegel 218 tisoč ton, vendar predvsem na račun premoga

Na osnovi že doseženega in najavljenega prometa do zadnjih dni avgusta, se predvideva, da je promet skozi Javna skladišča tržaškega pristanišča dosegel v avgustu skupno 218 tisoč ton. V omenjenem mesecu so pripeljali po morju v pristanišče 164 tisoč ton in odpeljali 54 tisoč ton blaga.

Promet se je znatno zboljšal v primerjavi z julijem, ko so prepeljali skozi Javna skladišča skupno 133.871 ton razdeljenih na 90.310 ton pripeljanega in 43.561 ton odpeljanega blaga.

Približni podatki prometa v avgustu omogočajo izračunanje prometa Javnih skladišč v prvih osmih mesecih tega leta. Od jan. do septembra so letos prepeljali skozi Javna skladišča 1,833.153 ton razdeljenih na 1,435.741 ton pripeljanega in 397.412 ton odpeljanega blaga. Skupni promet je sicer znatno višji kot lani, ko je v omenjenih mesecih znašal le 1,249.788 ton. Vendar pa se je bistveno poslabšala struktura tega prometa, saj so lani znašali prihodi le 843.321 ton, medtem ko so odhodi dosegli 406.467 ton.

Promet je porastel izključno na račun dovoza velikih količin masovnega blaga. Letos so namreč pripeljali v prvih osmih mesecih po morju v pristanišče kar 951.738 ton premoga in rudnin (lani 521 tisoč 897 ton) in 293.075 ton žitaric (lani 195.477 ton).

Prijava dohodkov za občinske davke

Županstvo poziva davkoplačevalce, naj na podlagi člena 274 zakona o lokalnih financah do 20. septembra prijavijo svoje dohodke, ki so podvrženi spodaj navedenim občinskim obdavčenjem.

Prijava mora biti predložena v občinskem uradu za davke in pristojbine v Ul. Rettori št. 2/III soba št. 272, kjer so brezplačno na razpolago potrebne tiskovine.

Prijava je obvezna za: družinski davek, davek na pse, davek na obrtna dovoljenja, davek na aparate za ekspresno kavo, davek na klavirje v javnih lokalih in na biljarde, pristojbino za zbiranje in prevažanje odpadkov, pristojbino za uporabljanje javne površine, prisevek za kanalizacijo.

Za tiste pa, ki nimajo običajnega bivališča v tržaški občini in ki niso podvrženi družinskemu davku, je obvezna prijava za: davek na najemnino, davek na služinčad, davek na privatne klavirje.

Obveznosti prijave so oproščeni davkoplačevalci, ki so že vpisani v seznamu te občine in ki so že pravočasno vložili prijavo, če ni nastala nobena sprememba glede obdavčljivosti. Kar se tiče družinskega davka, je treba prijaviti spremembe dohodka kakor tudi spremembe družinskega sestava.

Vsi, ki so dolžni vložiti prijavo, a tega ne storijo v določenem roku ali pa vložijo nepopolno in netočno prijavo, bodo podvrženi kaznim, ki jih določa omenjeni zakon.

Imenovanje novega tajnika pokrajinske uprave

Včeraj se je na sedežu pokrajinske uprave poslovil odv. Bruno Mercanti, ki je tri leta vodil glavno tajništvo tržaške pokrajinske uprave. Hkrati je prevzel svojo novo službeno dolžnost novi glavni tajnik dr. Amelio Leotti, ki ga je imenovalo notranje ministrstvo na podlagi državnega natečaja.

Ob poslovitvi prejšnjega tajnika in predaji poslov novemu so bili navzoči člani pokrajinskega odposlanstva, načelniki oddelkov, ravnatelj psihiatrične bolnice ter voditelji drugih pokrajinskih ustanov.

Podpredsednik kap. Bruno Mislei se je odv. Mercantiju zahvalil za njegvo dosedanjo dejavnost ter mu izročil zlato spominsko kolajno. Nato je kap. Mislei izrekel pozdrave in voščila novemu glavnemu tajniku.

Izpiti na slovenskih srednjih šolah

Popravni izpiti na Državni trgovski akademiji v Trstu se pričnejo v torek 6. septembra 1955 ob 8.30.

Usposobljenostni izpiti se pričnejo 19. septembra 1955 ob 8.30.

Razpored popravnih in usposobljenostnih izpitov je objavljen na oglasni deski zavoda.

1. septembra 1955 se pričnejo vpisovanja za šolsko leto 1955-56 in bodo trajala do 25. sept. 1955. Prošnje za vpis sprejema tajništvo zavoda pri Sv. Ivanu, Piazzale Gioberti 4, vsak dan od 9. do 12. ure, kjer se dobijo tudi potrebna obvestila.

* * *

Ravnateljstvo Državnega industrijskega strokovnega tečaja na Opčinah s priključenim III. razredom javlja, da se bodo začeli popravni izpiti čez I. in II. razred in za nižji tečajni izpit dne 6. septembra 1955 ob 8.30 uri.

Vpisovanje v I., II. in III. razred bo od 1. do 25. septembra 1955 vsak dan od 10. do 12. ure.

Razporedi in podrobna navodila so razvidna na šolski oglasni deski.

Vsa potrebna nadaljnja pojasnila se dobe v tajništvu šole.

* * *

Ravnateljstvo državnega trgovskega strokovnega tečaja na Proseku, javlja da se bodo začeli popravni izpiti čez I. in II. razred dne 16. septembra l. 1955 ob 8.30. Razpored izpitov je razviden na oglasni deski tečaja. Ravnateljstvo javlja obenem, da se vrši vpisovanje v prvi in drugi razred od 1. do 25. septembra t. l. Vsa potrebna pojasnila se dobe v tajništvu tečaja.

RAZBURLJIVA RAZPRAVA PRED OKRAJNIM SODIŠČEM

Med razpravo aretiran obtoženec zaradi žalitve odvetnika in sodnika

Zaradi žalitev in slabega ravnanja z zaročenko obsojen na 3 mesece zapora, po prestani kazni pa ga bodo ponovno sodili

Že dolgo ni bilo na okrajnem sodišču tako razburljive, skoraj napete razprave kot včeraj proti 35-letnemu Silvanu Luttmanu iz Ul. Domus Civica št. 5, ki se je moral zagovarjati zaradi žalitve bivše zaročenke Marije P., groženj izrečenih proti njej, češ da jo bo uničil da jo bo ubil in pokazal vsem njenim znancem pisma, ki mu jih je v preteklosti pisala ter pretepa, ker jo je oktobra lani krčevito prijel za vrat in roko.

Luttman je že znan v sodnih analih po svojem ne preveč gentlemenskem obnašanju do zaročenke. Ko je njuna zaroka šla po vodi je hotel mož, da bi mu zaročenkin oče povrnil vse stroške, ki jih je imel z njo. Skratka, hotel je ponovno priti do denarja, ki ga je zapravil s plačevanjem kav, sladoledov in drugih stvari med njuno zaročno dobo. Naravno je, da je to smrdelo po izsiljevanju in ker je Luttman vrhutega grozil svoji bivši zaročenki in jo žalil ter jo tudi klevetal, ga je njen oče tožil in dosegel tudi zadoščenje.

Kaže, da zadeva Luttmana ni spametovala, kajti oktobra lani se je še z večjo vnemo spravil na žensko in jo surovo razžalil. Hotel se je maščevati, vendar je to storil le v svojo škodo: zopet so ga tožili in Luttman je moral ponovno pred sodnike.

Ob začetku razprave moža sicer ni bilo a je kmalu zatem prišel. Dopovedali so mu, da so mu uradno določili zagovornika, kar pa je obtoženec odklonil, češ da ne potrebuje nobenega. Toda zakon je zakon in sodnik ga mora uveljaviti, zaradi česar je določil odv. Filograno za zagovornika. Seveda ponovno protestiranje, ki pa ni rodilo nobenega uspeha. Besedo so tedaj dali najprej obtožencu, ki se ni držal opisovanja dogodka, zaradi katerega je prišel na obtožno klop, temveč je hotel obrazložiti preteklost svoje bivše zaročenke, kar seveda sodnika ni zanimalo. Obtoženi, ki je hotel kljub opozorilom sodnika nadaljevati s svojo razlago se je moral končno na zahtevo odvetnika zasebne stranke Antoninija ukloniti. Ta poraz ga je razburil tako, da je začel žaliti tudi odvetnika, ki je zahteval da sodnik takoj da aretirati Luttmana, proti kateremu, je sporočil odvetnik, bo vložil tožbo. Sodnik je hotel pomiriti duhove, kar se mu je le delno posrečilo. Predvsem je opozoril Luttmana naj nikar ne žali prič, ki pridejo pred sodišče v svojstvu javnega funkcionarja. To je storil, ker bi morala priti pričevat obtoženčeva bivša zaročenka, ki je res vsa bleda prišla v dvorano in obdolžitve potrdila. Luttman je ves ta čas molčal in si grizel ustnice, kakor je molčal med pričevanjem prijateljice, ki jo je bilo sram ponoviti surove besede, ki jih je Luttman izrekel vpričo nje Mariji P. Zato je tudi ona potrdila prijavo, katero je tudi podpisala.

Luttman je molčal ves čas, dokler niso končali svojih govorov odv. Antonini, tožilec in njegov odvetnik. Tedaj je zopet na sodnikov poziv spregovoril, a se je ponovno dotaknil zadev, ki niso imele nobene zveze z dejanjem, zaradi katerega je prišel pred sodnika, vrhutega pa je še enkrat užalil odv. Antoninija, kar je bilo dovolj tudi sodniku, ki je takoj prekinil razpravo, opozoril Luttmana, da je aretiran in dal izprazniti dvorano ter hotel začeti razpravo zaradi žalitve. V dvorani je ostala samo Marija P. z nekim sorodnikom, katera se je iznenada osnesvestila.

Ob pričetku novega postopka je obtoženec izgubil vso razsodnost in začel žaliti na levo in desno in je grobo užalil tudi sodnika, ki je takoj prekinil postopek. Malo zatem je prečital ukaz, s katerim je odredil izročitev aktov tožilstvu zaradi preiskave v zvezi z žalitvijo med razpravo ter končno izrekel razsodbo, v kateri je Luttmana spoznal za krivega obtoženih dejanj ter ga obsodil na 3 mesece zapora in na 40.000 lir globe. Vrhutega bo moral Luttman plačati sodne stroške in odvetniške stroške ter izplačati zasebni, to je tožeči stranki, vso povzročeno škodo. Po razpravi so ga odpeljali v zapor, kjer bo ostal do novega procesa zaradi žalitve sodnega osebja in šele tedaj, ko bo slišal govoriti o večletni zaporni kazni se bo Luttman šele zavedel v kakšno nepriliko je po svoji neumnosti in nepremišljenosti zabredel.

Sodnik: Del Conte; tož.: M. Poilucci; zapisn.: Feola; odv. zas. stranke: odv. Antonini; obramba: odv. Filograna.

Nevaren padec

Včeraj zjutraj se je zatekla v bolnico 53-letna Frančiška Vodopivec por. Hočevar iz Doline 25 ter povedala, da je predvčerajšnjim zjutraj, ko je gnala krave na pašo med potjo zdrsnila in nerodno padla. Pri tem se je močno udarila v ramena vendar je mislila, da bodo bolečine izginile. Toda te so se ponoči poostrile, zaradi česar se je zatekla v bolnico, kjer so jo zaradi zloma nadlahtnice pridržali s prognozo okrevanja v 30 ali 50 dneh na ortopedskem oddelku.

Vpisovanje v šolo Glasbene Matice

Ravnateljstvo šole Glasbene Matice v Trstu sporoča:

Vpisovanje v šolo Glasbene Matice bo od 1. do 9. septembra od 10. do 12. ure in od 16. do 18. ure. Razdelitev pouka in sprejemni izpiti za nove gojence bodo 10. septembra od 9. do 12. ure. Pričetek pouka bo 12. septembra. Poučujejo se klavir, vsi orkestralni instrumenti in teoretični predmeti. Posebej opozarjamo na novo ustanovljeni oddelek za trobila (trobenta, pozavna, rog). Podrobne informacije dobite v pisarni Glasbene Matice, Ul. Ruggero Manna 29. Telefon 29779.

Od 1. do 10. septembra bo vpisovanje tudi v podružnicah Glasbene šole, in sicer: v Nabrežini v prosvetnem društvu «Igo Gruden» in v Križu v prosvetnem društvu «Albert Sirk» od 19. do 20. ure (v nedeljo pa od 10. do 12. ure), a v Borštu v prostorih prosvetnega društva «Slovenec» dnevno od 20. do 21. ure.

PROSVETNO DRUSTVO «IVAN CANKAR»

vabi svoje člane in prijatelje na

družabni večer

ki bo jutri od 20. ure dalje v društvenih prostorih v Ul. Montecchi 6-IV.

○ Županstvo javlja, da bo od ponedeljka 5. septembra dalje zaprta za promet vozil Ul. Palestrina in sicer od Ul. sv. Frančiška do Ul. Coroneo.

NOVA ZNAMKA

Od 1. septembra dalje bodo v vseh poštnih uradih prodajali spominsko znamko za 25 lir ob priliki mednarodnega zdravniškega dneva v Veroni.

Znamka bo veljavna do 31. decembra 1956, zamenjala pa se bo lahko do 30. junija 1957.

KINO

Rossetti. Zaprto zaradi počitnic.

Excelsior. 16.00: «Usoda na asfaltu», K. Douglas, B. Darvi.

Fenice. 15.00: «Karavana proti Jugu», T. Power, S. Hayward.

Nazionale. 16.00: «Sedem samurajcev», T. Shimura

Filodrammatico. 16.00: «Devica doline», R. Wagner, J. Lund.

Supercinema. Zaprto zaradi obnove.

Arcobaleno. 16.00: «Zločinec po vrsti», Fred Mac Murray, K. Novak.

Astra Rojan. 16.00: «Dogodivščine kapitana Davidsona», W. Corey, M. Loockwood.

Capitol. 16.00: «Potopljen zaklad», J. Russell, G. Roland.

Cristallo. 16.00: «Od tu do večnosti», B. Lancaster, D. Kerr.

Grattacielo. 16.00: «Devica doline», R. Wagner, J. Lund.

Alabarda. 16.30: «Američan», U. Thiess, A. Lane.

Ariston. 16.00: «Prisega Siouxov».

Armonia. 15.00: «Velika nadloga», G. Johns, R. Newton.

Aurora. 16.00: «Bojna zastava», S. Hayden, A. Smith.

Garibaldi. 15.30: «Nevidna patrulja», J. Wayne.

Ideale. 16.00: «Trdnjava tiranov», R. Montalban.

Impero. 16.00: «Bojna zastava», S. Hayden, A. Smith.

Italia. 16.00: «Odisej», K. Douglas.

S. Marco. 16.00: «Ognjeni skobci», G. Tierney.

Kino ob morju. 15.30: «Rihard Levjesrčni», V. Mayo.

Moderno. 16.30: «Ženska in posast», E. von Stroheim.

Savona. 16.00: «Moški v lovu na dogodivščine», J. Cagney.

Viale. 16.00: «Bobni na Tahitiju», D. O'Keefe.

Vittorio Veneto. Zaprto zaradi obnove naprav.

Azzurro. 16.00: «Železna rokavica», R. Stack.

Belvedere. 16.00: «Hlevar in vojvodinja», R. Young.

Marconi. 16.30: «Lahko noč, odvetnik», G. Masina.

Massimo. 16.30: «Haitski ribič», J. Agar.

Novo cine. 16.00: «Napravite prostor mušketirjem», Y. Sanson.

Odeon. 16.00: «Rimljanka», Gina Lollobrigida. Mladoletnim prepovedano.

Radio. 16.00: «Obleganje sedmih strelic», W. Holden.

Venezia. 16.00: «Bajni Andersen», D. Kaye.

Kino na Opčinah. 18.00: «Osvajalec Mehike», P. Muni.

POLETNI KINO

Arena dei fiori. 19.00: «Neapeljsko zlato», Totò.

Ariston. 20.30: «Prisega Siouxov».

Garibaldi. 20.00: «Nevidna patrulja», J. Wayne.

Paradiso. 19.30: «Cesta», G. Masina.

Parco delle rose. 19.45: «Kadar se srečajo svetovi».

Ponziana. 20.00: «Dvoboj na Sierri Madre», L. Darnell.

Rojan. 19.45: «Santarellina», A. M. Pierangeli.

Secolo. 20.30: «Dobrodošli pri regimentu», J. Durante.

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 1. septembra se je v Trstu rodilo 13 otrok, umrlo je 6 oseb, poroke pa ni bilo nobene.

UMRLI SO: 68-letni Silvio Cecitto, 45-letna Giovanna Sauco por. Manzoni, 64-letna Vittoria Rachich por. Meroni, 79-letni Vincenc Rustja, 84-letna Giuseppina Adami por. Schiavo, 92-letna Pavla Krastina vd. Matjašič.

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 27,5, najnižja 19,8, ob 17. uri 26,3 stopinj, zračni tlak 1006,6 narašča, veter 21 km na uro z vzhodaseverovzhoda, vlaga 42 odst., nebo 2 desetini pooblačeno, morje razburkano, temperatura morja 24,2 stopinj.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

Alabarda, Ul. Istria 7; Leitenburg, Trg S. Giovanni 5; Praxmarer, Trg Unità 4; Prendini, Ul. Vecellio 24; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

Danes, PETEK 2. septembra
Egidij, Maksima
Sonce vzide ob 5.26 in zatone ob
18.44. Dolžina dneva 13.14. Luna
vzide ob 18.22 in zatone ob 5.3
Jutri, SOBOTA 3. septembra
Dorotej, Lepa

RADIO

PETEK, 2. septembra 19

TRST POSTAJA A

11.30 Lahki orkestri; 12.0
tehničnega sveta; 12.10 Za
kogar nekaj; 12.45 Kulturni
zornik; 12.55 Operna glasba;
Glasba po željah; 17.30 P
čajanka; 18.00 Beethoven: K
tet v f-moiu; 18.19 Wagner: P
ludij iz opere «Mojstri p
nuernberški»; 18.30 Z začetk
police; 18.40 Koncert tenor
Dušana Pertota; 19.00 Veseli
tivi; 19.15 Poletni športi;
Pestra glasba; 20.00 Sport;
Chopinovi valčki; 20.30 Slo
ski motivi; 20.50 Vaški kvint
21.00 Tržaški kulturni razg
21.15 Brahms: Rapsodija za
21.30 Vokalni kvintet; 21.50 V
di: Sicilijske večernice; 22.0
svetovne književnosti in u
nosti; 22.15 Glasba iz filmov
revij; 22.45 Beethoven: Sim
v C-duru; 23.00 Južnoameri
ritmi; 23.30 Polnočna glasba.

TRST I.

11.40 Komorna glasba; 12
Orkester C. Savine; 16.45
na klavir T. Lenzi; 17.45
cert violinista E. Melon
violista F. Cocchia; 20.00
litanske pesmi; 21.00 Simfon
koncert; 23.15 Svetovno kol
sko prvenstvo na cestah.

KOPER

Slovenska poročila: 6.30,
13.30, 14.30 19.30 in 23.30.
Hrvatska poročila: vsak dan
20.20
Italijanska poročila: 6.15,
19.00 in 23.00.
6.40 Jutranja glasba; 7.00
ledar - vremenska napoved
poved časa; 7.05 Glasba za
bro jutro; 7.25 Ljubo Kun
«Ta tvoja ruka mala» - poje
Robić; 7.30 Za naše žene;
Glasba po željah; 14.45
narodnih pesmi pred našim
krofonom; 18.15 Poje bas
Tommasini; 18.40 Ljudske
19.15 Sport; 20.40 Pojo
pevci narodnih pesmi; 21.0
morni koncert violinista
Pajevića in sopranistke
Mezetove; 21.30 Samospev
rijana Lipovška in Janka
nika pojejo znani solisti.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4
Poročila ob 5.00, 6.00,
12.30, 15.00, 17.00 in 22.00
12.00 Opoldanski orkest
spored; 13.10 Lepe stare in
melodije; 14.30 O športu in
nikih; 14.40 Umetne in
pesmi poje pevski zbor
ka» p. v. Slavka Mihelčiča;
Utrinki iz literature -
Parker: Slava v dnevni luči
del; 16.20 Iz naše domače
fonične glasbe; 18.00 Zani
iz znanosti in tehnike; 18.1
ne operne uverture; 18.45
lektivov za kolektive; 19.0
bavna glasba; 20.00 Konce
linista Roka Klopčiča in
nistke Zdenke Goljevšček;
15 minut tangov in passodo
21.00 Oddaja o morju in
ščakih; 21.30 Igra plesni
ster radia Ljubljana; 22.15
komorni koncert.

TELEVIZIJA

18.00 Film «Na morju
sketa»; 21.00 TV dnevnik;
Aktualnosti; 22.00 A.
«Ljubosumnica», igra.

Ljudska prosveta

Izvršni odbor Slovenske
svetne zveze v Trstu bo
sejo danes, 2. septembra
ob 20. uri na sedežu v Ul.
ma 15.

Narodna in študijska
knjižnica obvešča svoje
obiskovalce, da zopet po
sluje.

ADRIA EXPRES
TRST - Ulica Cicerone
tel. 29-243

POCITNICE
OB MORJU, V HRIBIH
OB JEZERIH

Predstavništvo
za zdravilišči
RADENSKA SLATINA
in DOBRNA (Celje)
penzion po 1700 lir (v ce-
ni so všteti zdravniški
pregledi in zdravstvene
ureditve)

Preskrba trgovskih, pr
vadnih, turističnih in
tranzitnih vizumov
JUGOSLAVIJO

Prodaja voznih listkov
za avtobusne proge
TRSTA v
VRBA (Velden), VRB-
SKO JEZERO (Wör-
ther See) - CELOVEC
GRADEC (Graz) od-
hodi v četrtkih in so-
botah ob 7.45
TOLMEZZO - RAV
SCLETTO, dnevni od
hodi ob 6.30
JEZERO CAVAZZO,
nedeljah ob 7.30
CANAZEI - ORTISEI,
torkih, četrtkih, nede-
ljah ob 6 z zvezo za
PRIMIERO, CORTINO
MOENO, MERANO,
GRADEZ - dnevni odho-
di ob 8.30
MILAN - dnevni odhod
ob 21
GENOVA - v ponedelj-
kih, sredah in petkih
ob 21
COMO - CHIASSO, od-
hodi ob torkih, četrt-
kih, sobotah in v nede-
ljah ob 21
VIDEM (Udine) - dnevni
odhodi ob 6.30, 7.30, 8.3
BELLUNO - dnevni
hodi ob 6.30
TREVISO - dnevni od-
hodi ob 8.30

✝

Previdena s sv. zakram
je v starosti 90 let, premin
naša draga mama

IVANA vd. PODOBNI

Pogreb drage pokojnice
danes, 2. t. m. ob 17.30 iz h
št. 991 na Proseški ulici (O
čine).

Žalujoči sinovi, snahe,
vnuki z ostalimi sorodniki
znanjajo žalostno vest.

OB ZASEDANJU PODODBORA KOMISIJE ZDRUŽENIH NARODOV

O vprašanjih razorožitve

S krajšimi presledki je pododbor OZN za razorožitev zasedal že od letošnjega februarja, prvega junija pa je za nedoločen čas s svojim delom prenehal, da bi počakal na rezultate ženevske konference. Ker se je v ženevskih sklepih zraven drugega predvidel tudi ponovni sestanek pododbora za razorožitev, kjer naj bi se na osnovi pogojev dosegel v pogledu tako važnega vprašanja kot je razorožitev neki stvarnejši uspeh kot doslej, lahko smatramo tokratno zasedanje omenjenega pododbora, ki se je pred kratkim začelo v New Yorku, za nekakšno nadaljevanje ženevskih razgovorov, seveda v omejenem obsegu. Za ta sestanek vlada v svetovnem javnem mnenju veliko in razumljivo zanimanje, saj gre za to, da bi se končno vendarle našla zadovoljiva rešitev vprašanja, ki je od nje v odločilni meri odvisen ves nadaljnji razplet v Ženevi ustvarjenega pozitivnejšega vzdušja v mednarodnih odnosih.

Kot je znano so najvišji predstavniki štirih velikih prišli v Ženevi do sklepa, da je zaradi obvarovanja in zagotovitve miru v svetu potrebno ustanoviti organizacijo, ki bi imela nalogo, da organizira ter izvede razorižitev, kakor tudi, da v pogojih, ki se bodo z njimi nudile učinkovite generacije, uspešno nadzoruje uveljavljanje sklepov, ki bi se glede zmanjšanja oborožitve in oboroženih sil sprejeli. Poleg tega — in to ni nič manjše važnosti — je bilo tudi rečeno, naj bi se prihranki, izhajajoči od zmanjšanja oborožitve, uporabili za pospeševanje napredka v manj razvitih deželah in področjih. Dalje so najvišji predstavniki štirih velikih sil v Ženevi sklenili, da se bodo tudi vnaprej s skupnimi močmi trudili poiskati zadovoljiv sistem, ki bi se z njim omogočila postopna razorožitev.

Brez dvoma predstavljajo v razvoju vprašanja razorožitve določen korak naprej predlogi, ki so jih letos 10. maja predložili pododboru za razorožitev sovjetski delegati. Zahvaljujoč prav tem predlogom, so se, kot znano, nasprotujoča si gledišča v dobršni meri zbližala, tako da je glede nadaljnjega razvoja pogajanj nastopil precejšen optimizem. Le okrog vprašanja nadzorstva ni prišlo do potrebnega soglasja. Na vsak način pa je gotovo, da so doseženi pozitivni rezultati pododbora predstavljali na ženevski konferenci dovolj trdno osnovo, na kateri so mogli načelniki vlad štirih velesil začrtati nove smernice za nadaljnje delo na področju razorožitve. Samemu vprašanju je bilo v Ženevi posvečenega toliko časa, a njegova važnost in pomen sta bila tako in tolikokrat poudarjena, da je moč na tem področju mednarodnega zbliževanja brez nadaljnjega predvidevati nadaljnje pozitivne rezultate, takšne, ki bodo konec konca privedli do širšega ali ožjega sporazuma. Kdaj in kako pa se bo to doseglo je odvisno od stanja in razvoja v splošnih mednarodnih odnosih.

Vsakomur je jasno, da je vsak sporazum o razorožitvi malone neizvedljiv, nemogoč, brez ustreznega sistema kontrole. Razumljivo je zatorej, če se posveča največja pozornost temu, kako bi se organizirala obojestranska inšpekcija ter dajanje poročil o vojaškem potencialu, kar naj bi preprečilo vsak nenaden napad ene države na drugo. Da bi s tem v zvezi dokazali iskrenost namenov na ženevski konferenci udeleženih predstavnikov štirih velikih, je Eisenhower celo predlagal, naj bi se med SZ in ZDA takoj sklenil sporazum o izmenjavi informacij glede vseh vojaških instalacij, pri čemer naj bi tako eni kot drugi imeli tudi možnost fotografiranja teritorija iz zraka. Po mnenju ameriškega predsednika bi to olajšalo sporazum o razorožitvi in nadzorstvu.

Britansko stališče v Ženevi je bilo bolj rezervirano. Postavili so konkreten predlog, po katerem naj bi se uvedel nekakšen sistem vzajemne kontrole vseh oboroženih sil, nahajajočih se v Evropi. Po Edenovem načrtu bi skupne mešane ekipe imele vršiti inšpekcijo nad vsemi četami, razmeščenimi na obeh nasprotnih straneh črte, ki danes loči vzhodno in zahodno Evropo. Področje, kjer bi se te inšpekcije vršile, bi bilo določeno sporazumno. Poudarjajoč, da bi iz uresničitve takega načrta potegnili določene praktične izkušnje, ki bi se lahko vedno koristno uporabile, je angleški ministrski predsednik, sicer nekam megleno, končno omenil še možnost, da bi se tak načrt nekoč kasneje lahko uresničil v širšem obbsegu.

Francoska delegacija je predlagala, da bi se kontrola nad razorožitvijo vršila na osnovi preverjanja proračunskih izdatkov. Po tem predlogu bi se morale države obvezati, da bodo vsako leto objavile poročilo o sovjih vojaških izdatkih, kar bi omogočilo sporazum o vsakoletnem odstotku postopnega zmanjšanja vojaških izdatkov, kakor tudi o višini sredstev, ki bi se na osnovi tako doseženih prihrankov določila za razvoj manj razvitih področij.

O vseh teh predlogih ni prišlo v Ženevi do podrobnejšega razpravljanja, temveč so bili po predstavnikih štirih velesil izročeni pododboru OZN za razorožitev, kakor tudi štirim zunanjim ministrom, ki se bodo v Ženevi ponovno sestali pred koncem leta.

Rusko mnenje in njihovi predlogi glede vprašanja razorožitve so bili, kot omenjeno, znani že od 10. maja, v Ženevi jih niso v ničemer spremenili, zato niso zbudili večje pozornosti. Nadvse pa so bile v tem pogledu presenetljive Eisenhowerjeve izjave glede izmenjave informacij in fotografiranja teritorija iz zraka. Reči je treba, da je bil učinek teh izjav tako v mednarodnih diplomatskih krogih, kot v javnem mnenju velikanski, dasi jim praktično ni šlo pripisovati prevelikega pomena, kar za njihovo uresničitev še niso bili podani vsi pogoji, vsaj tako se je zdelo, potem ko ni sovjetska delegacija v Ženevi do teh izjav zavzela nobenega uradnega stališča in se je zdelo, da jih tiho odklanja. Tako se je tudi zdelo, ko je Bulganin v svojem ekspozeju, ki ga je podal pred Vrhovnim sovjetom, govoreč o zunanji politiki in poteku ženevske konference še posebej, izrazil glede Eisenhowerjevih predlogov resne pridržke in jih kritiziral. Toda njegove zaključne besede so razpršile upravičeni strah, ki je že začel znova obvladovati svet, da bi se namreč ženevski duh ne začel razblinjati in bi znova zdrseli v stanje predženevskega nezaupanja in mednarodne napetosti. Bulganin je v bistvu pristal na Eisenhowerjevo zamisel o zračnem fotografiranju ter izpavil, da bo sovjetska vlada proučila ta predlog, pri čemer bo skušala zbližati nasprotna si gledišča in doseči sporazum.

Dejstvo, da je za namestnika predstavnika ZDA v pododboru za razorožitev bila imenovana tako upoštevana osebnost kot je Stassen, je podkrepilo novi val optimizma, ki se je pojavil v mednarodni javnosti glede možnosti sporazuma. Najnovejša poročila prinašajo vest, da se je Eisenhower izrazil pripravljenega sprejeti ruski načrt glede nadzorstva nad prometnimi vozili (predlog od 10. maja 1955), v kolikor bi ga sprejeli njegove predloge iz Ženeve. Tudi glasovi, ki se čujejo v zvezi s prvimi sestanki in z vzdušjem, ki vlada med udeleženci sestanka v New-Yorku, vzbujajo upanje, da dela in napori pododbora ne bodo zaman. Tako je Harold Stassen izjavil, da obstajajo široke možnosti za sporazum in zraven tega pristavil, da je treba priznati tudi potrebo po določenem sistemu nadzorstva na tleh. Poudaril je, da je ameriška delegacija, ko je pred dnevi izročila pododboru za razorožitev svoje predloge, dodala predlogu o zračnem fotografiranju, ki ga je iznesel Eisenhower, tudi predlog o upostavitvi sistema, s pomočjo katerega bi se vršilo nadzorstvo in inšpekcija nad suhozemskimi vojaškimi oporišči, kot so predlagali Rusi.

Zdi se, da je med odgovornimi činitelji navzlic vsemu prevladala zavest, da so načela o mirnem načinu ureditve vseh sporov in nesoglasij, načela o širikem mednarodnem sodelovanju ter aktivni koeksistenci edina, ki lahko zagotovijo mir, brez katerega si ni moč zamisliti nadaljnjega napredka in blagostanja.

Ali je kdo, ki je videl slovenski film «Vesna», pa se ne bi razveselil, če se mu ponudi priložnost spoznati Vesno, to se pravi Metko Gabrijelčičevo, in z njo govoriti.

Včeraj popoldne smo zvedeli, da se je Metka Gabrijelčičeva na poti iz Benetk ustavila na Općinah, kjer ima teto. Prav nič se nismo obirali, temveč takoj pohiteli na Opčine, da jo vidimo in kaj vprašamo. Morali smo še nekoliko počakati, kajti Metka je še počivala. V Benetkah ni imela mnogo časa za počitek in spanje ter je tako prišla na Opčine precej utrujena. Toda ko se je pojavila, je bila ljubezniva in prijazna, kot da bi ji ne bilo zlepa kaj bolj prijetno kot odgovarjati na vprašanja sitnih novinarjev. Predvsem moramo takoj poudariti, da je Metka Gabrijelčičeva zelo skromna deklica, na kateri ni ničesar, kar bi jo delalo filmsko «divo». Seveda — če bi se posluževala propagandnih trikov, kot delajo to drugod po svetu, tedaj bi se pač tudi ona lahko postavila. (Če bi hoteli govoriti n. pr. samo o njenih prekrasnih očeh...)

O svojih načrtih noče govoriti; pravzaprav ne dela nikakih načrtov, ker načrti glede filmov niso odvisni samo od nje. Rada pa poudari, da je njeno prvo delo študij. Večini bo najbrž znano, da je študentka tehnične fakultete in se pripravlja, da postane kmalu inženirka.

Govorili smo o tem, kako je bilo v Benetkah na filmskem festivalu. Bili so tam poleg nje tudi Stane Sever, Lojze Potokar, Julka Staričeva in seveda režiser František Čap. Jugoslovanski film «Trenutki odločitve» je doživel na festivalu zelo lep uspeh. Na festivalu samem je bil film celo bolj toplo sprejet, kot je to razvidno iz sicer zelo pozitivnih kritik v časopisju. (Gabrijelčičeva sicer ne nastopa v tem filmu temveč v nekem drugem, ki je bil prvotno prijavljen, a pozneje umaknjen). Jugoslovani so bili povsod zelo prijazno sprejeti. Intervjuvali so jih za televizijo, za nemški radio, bili so tudi na nekaterih sprejemih, ki so bili prav v tistih dneh. Režiserju pa je za njegov uspeh čestital še osebno tudi sovjetski veleposlanik, ki je bil na predvajanju jugoslovanskega filma.

Drugače pa ni bilo mnogo časa za ogled Benetk, saj je bilo treba ves čas sedaj sem sedaj tja.

Z željami za nadaljnje uspehe smo se poslovili, medtem ko nas je Metka zaprosila, naj izročimo njene pozdrave bralcem Primorskega dnevnika, kar seveda z veseljem storimo.

V Trst je iz Benetk z njo pripotovala tudi Julka Staričeva, članica ljubljanskega Mestnega gledališča, ki je pa že prej odpotovala naprej proti Ljubljani.

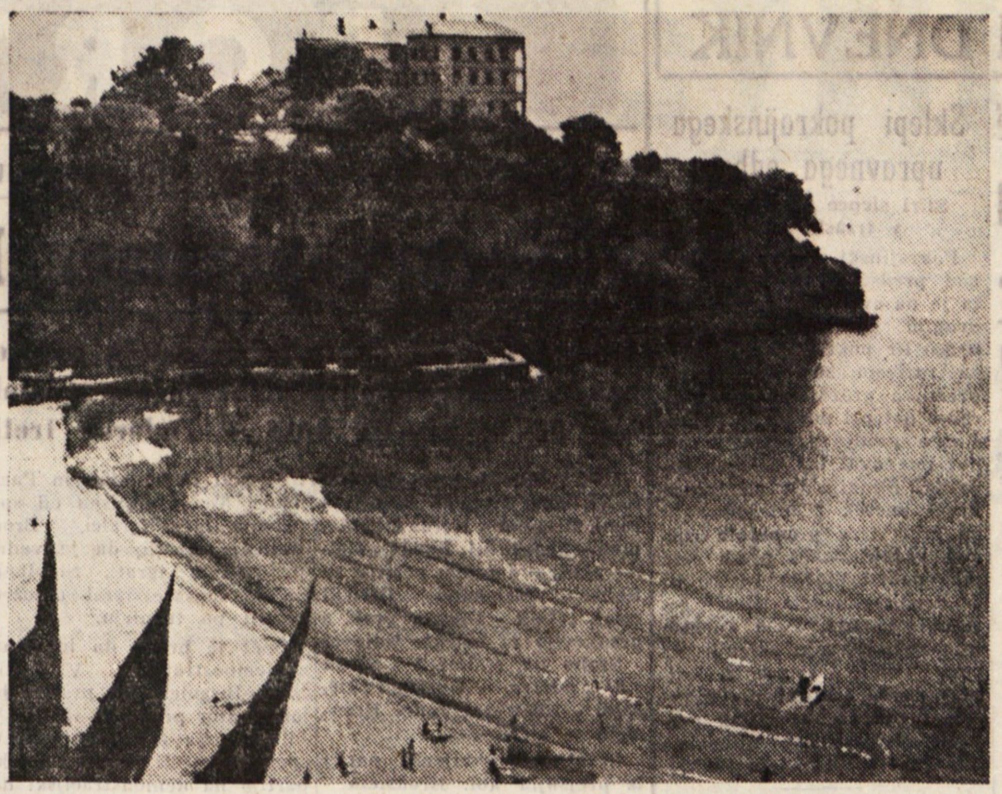

S CRNOGORSKEGA PRIMORJA

TUJSKI PROMET V JUGOSLAVIJI

O konservah in še kaj

Poletje, ki ga pravzaprav nismo niti imeli, gre h koncu. Vroče julijske in avgustovske dneve, bi lahko prešteli na prste, pasjih dni pa sploh ni bilo. Sonca željni so se šele zadnje dni lahko malo ogreli. Vsak dan se vračajo delovni ljudje s počitnic, večinoma z morja. Med njimi je le malo od sonca zagorelih «črncev». Novi odhajajo z upanjem, da bo septembra lepše vreme. Toda kljub nezanesljivemu vremenu so letoviščni kraji polni. Gneča na postajah v vlakih, na parnikih. Ljudje gredo križem kražem. Jugoslovani se mešajo s številnimi tujci, Angleži, Nemci, Holandci, Avstrijci in turisti drugih držav, ki prihajajo v Jugoslavijo z vlaki, izletniškimi avtobusi, avtomobili, motornimi kolesi in kolesi. Število inozemskih turistov raste iz leta v leto. Malo verjetno, pa je, da se sorazmerno s povečanjem njihovega števila veča tudi dotok deviz in zaslužek gostinskih podjetij. Le preveč je med njimi takih ki nosijo s seboj vse: šotor, hrano, butan plin, lonce in ostalo posodo. Uživajo počitnice v najlepših krajih Jugoslavije, selijo se kot nomadi iz kraja v kraj. Kar rabijo, kupijo z denarjem, ki so ga zaslužili s prodajo pod roko raznih stvari, ki so jih prinesli s seboj. Od teh nimajo turistični kraji Jugoslavije nobene koristi. Od tistih pa, ki so prinesli s seboj puške za podvodni lov za ribe, pa ima Jugoslavija celo škodo, kajti med njimi je mnogo takih, ki neusmiljeno streljajo ribe in jih prodajajo. Na ta način ne samo da žive zastonj, ampak še zaslužijo zraven. V javnosti se že javljajo protesti proti zlorabljanju lepot s strani tujcev. Javnost zahteva, da se ne dovoli taborjenje v vseh turističnih krajih. Uvedejo naj se takse za uporabo pušk za podvodni lov in prepove prodaja nalovljenih rib.

Jugoslovani, ki se večinoma drže pravila: če moram gledati na vsak dinar na počitnicah je bolje, da ostanem doma — ne morejo razumeti tistih inozemskih turistov, ki se mučijo s spanjem na tleh, ki se sami ukvarjajo s kuho, hranijo s konservami, zlasti še, ker je znano, da je Jugoslavija najcenejša turistična država. Kaže pa, da ne gre samo za pretirano varčevanje, temveč da je po sredi tudi inozemska propaganda, da bi se zmanjšal obisk inozemskih turistov, ki je v stalnem porastu. Letni dopust najraje porabim v hribih in to ne zato, ker je v planinah najcenejše — zaradi nizkih prenočnin se lahko s 500 do 600 dinarji dnevno izvrstno živi — temveč v glavnem zato, ker edino v hribih lahko pozabim na vso življenjsko in ostalo problematiko in se pošteno duševno odpočijem. Med potjo sem v Julijskih Alpah srečal Angleže, Holandce in Nemce, ki so se skoraj vsi potili pod težkimi nahrbtniki, napolnjenimi z raznimi konservami. V kočah jih je čakalo prijetno presenečenje. Bili so postavljeni pred dilemo, da jedo konservirano hrano iz nahrbtnikov ali pa sveže narezke in pečenke z raznimi solatami in prikuhami, palačinke in druge dobrote iz kuhinje in da nadaljujejo turo s težkimi nahrbtniki. Nikdar ne bom pozabil simpatičnega kemika iz Darmstadta kako je debelo pogledal, ko je za dva krožnika izvrstne mineštre, plačal samo 60 dinarjev. Kar verjeti ni mogel, ko je zvečer zračunal, da je za jedačo, pijačo in spanje porabil samo 7 mark. Jezil se je, da je nasedel govoricam, da je v Jugoslaviji težava s hrano, da je vse zelo drago. Prepričal se je, da je ravno nasprotno, da so planinski domovi in koče bolje oskrbovane kot pa v Nemčiji in Avstriji. Hranil se je skupno z nami z dobrotami iz kuhinje in se mučil s težkim nahrbtnikom. Odpotoval je navdušen s številnimi barvnimi posnetki Alp in alpske flore, zapisal si je v notes, da ne bo pozabil kako se imenujejo kuharske specialitete, ki jih prej ni poznal: ministra, žganci in palačinke in izjavil, da se bo prihodnje leto ponovno vrnil, toda brez nepotrebnih konserv.

BOŽO BOŽIČ

ZAKLJUČKI O UPORABI ATOMSKE ENERGIJE V MIROLJUBNE NAMENE

Največja prigoda človeštva

Le z najstrožjimi varnostnimi ukrepi bomo mogli preprečiti, da se atomska energija ne izpremeni iz največjega vira bodočega blagostanja v najhujšo nesrečo

Na zadnji atomski konferenci v Ženevi so znanstveniki ugotovili, da bo človeštvo v bodoče razpolagalo z neizčrpnimi viri atomske energije. Biologi pa niso te ugotovitve sprejeli s prevelikim navdušenjem, so pa kljub temu priznali, da je potrebno še napraj vsestransko razvijati proučevanja o atomski energiji, čeprav bo tudi uporaba atomske energije v miroljubne namene povzročila nekatere nevarnosti, zlasti z zdravstvenega vidika.

Konferenca je proučila tri glavna vprašanja: jedrsko fiziko in atomske centrale, vprašanje uporabe jedrne energije v kemiji in metalurgiji ter zdravstveni in biološki pomen atomske energije.

Jedrska fizika

Kar se tiče prvega vprašanja so znanstveniki z veseljem ugotovili, da vse pridobitve dosežene na tem področju, ki so jih v zadnjih desetih letih skrivali drug pred drugim, ne predstavljajo nobene tajnosti. Znanstveniki i na Zahodu i na Vzhodu so namreč prišli do istih zaključkov in do istih odkritij in to ne samo v Angliji, Kanadi, Franciji, Združenih državah in Sovjetski zvezi, ampak tudi v državah, ki nimajo še konkretnih načrtov o uporabi atomske energije. Pridobitve, ki so jih znanstveniki dosegli na tem področju bodo omogočile, da bo v bodoče atomska energija cenejša kot so današnji viri klasične energije.

Industrijska uporaba

Kar se tiče druge skupine vprašanj, so kemiki in inženirji ugotovili, da je treba gledati na napredek tudi na tem področju z velikim optimizmom. Uporaba izotopov v industriji je že omogočila v raznih državah velike rezultate v štednji materiala in v modernizaciji proizvajalnih procesov. Računajo, da je do danes uporaba izotopov prištedila svetovnemu gospodarstvu že več kot eno milijardo dolarjev.

Tretji del konference, ki se je ukvarjal z uporabo atomske energije na zdravstvenem in biološkem področju, je predvsem proučil kako atomsko izžarevanje vpliva na genetiko, kakšne bodo morali biti v bodoče varnostni ukrepi v atomski industriji, kakšne perspektive se danes odpirajo uporabi radioaktivnih izotopov v zdravstvu, in kako preprečiti ali odstraniti škodljive vplive atomskega izžarevanja.

Biologija

Ko so znanstveniki razpravljali o vplivih izžarevanja na genetiko, so ugotovili, da nam je zelo malo znano kakšen je vpliv izžarevanja na človeške gene, ker so se raziskovanja na tem področju omejila samo na rastline, žuželke in na nekatere druge živali, ki se hitro množijo. Ta raziskovanja pa so pokazala, da bo morala biti atomska znanost zelo oprezna v nadaljnjem razvoju, ker bi z napredkom atomske industrije utegnila atomska izžarevanja močno škodovati človeštvu. Švedski znanstvenik Gustaffson je opozoril na dejstvo, da atomsko izžarevanje povzroča spremembe v živih bitjih. Pri 500 spremembah je pa samo ena ugodna, ostale pa so škodljive. Vpliv atomskega izžarevanja na človeška bitja še ni v današnjih razmerah posebno težko vprašanje. Nevarnost pa se bo pojavila, ko bo «naravno izžarevanje» naraslo in ko bodo škodljivo izžarevanje povzročile tudi vedno številnejše atomske naprave.

Zdravstvo

Na današnji razvojni stopnji atomske industrije, naraščanje atomskega izžarevanja torej še ne tvori nujnega vprašanja. Znanstveniki so pa kljub temu ugotovili, da je treba začeti s proučevanjem varnostnih ukrepov na tem področju, določiti ustrezne mednarodne dogovore in standardizirati pravila o delu v atomskih tovarnah, ker bi sicer genetski vpliv atomskega izžarevanja na človeštvo utegnil biti zelo škodljiv. S tem so se popolnoma strinjali vsi biologi, ki so se udeležili konference. Ta je pa že podvzela prve korake, da se zagotovijo potrebni varnostni ukrepi v atomskih tovarnah. V tem smislu je konferenca odločila, da ne sme biti atomsko izžarevanje višje od ene desetine najvišje dovoljene mere, ki znaša 0,3 Roentgena tedensko. V najkrajšem času bo mednarodna komisija za varstvo proti izžarevanjem sestavila zdravstvena in industrijska pravila, ki bodo veljala po vsem svetu.

Kljub vsem tem težkočam pa je konferenca ugotovila potrebo, da se raziskovanja na atomskem področju vsestransko razvijajo.

«Uporaba atomske energije v miroljubne namene — je rekel britanski znanstvenik Mayneord — je največje odkritje človeštva in kot vsako odkritje prinaša s seboj nevarnost. Mi moramo skrbeti, da to nevarnost čimbolj omejimo, po drugi strani pa moramo narediti vse, da bo človeštvo moglo čimprej uživati blagodati atomske energije.»

Varnostni ukrepi

Nevarnosti, katerim bodo izpostavljeni delavci v atomskih tovarnah in varnostni ukrepi, da bi te nevarnosti odstranili, so bile predmet dolgega in globokega proučevanja. Znanstveniki so ugotovili, da so tudi na tem področju povsod prišli do istih zaključkov. Vprašanje varnosti v atomskih industrijah pa ni tako lahko kot vprašanje poklicnih bolezni v drugih nezdravih poklicih. Atomska izžarevanja namreč ne vplivajo samo v območju atomske industrije, temveč zajemajo širšo okolico. Radioaktivnost se namreč lahko širi po zraku, po vodi in tudi po zemlji. Zato bi škodljiva izžarevanja lahko vplivala tudi na ljudi, ki ne delajo neposredno v atomskih središčih. Postavlja se torej vprašanje zgraditve atomskih naprav v bližini velikih mest. Tudi o tem bodo strokovnjaki na široko razpravljali na bodočih mednarodnih konferencah. Po drugi strani pa je uporaba radioaktivnih izotopov v zdravstvu dosegla že velike uspehe. Ameriški predstavnik na konferenci je izjavil, da ti rezultati vsekakor opravičujejo ogromna sredstva, ki so jih uporabili do sedaj na atomskem področju, četudi bi bilo dokazano, da ni mogoče drugače uporabiti atomske energije v miroljubne namene. Radioaktivni izotopi so omogočili znaten napredek v ugotavljanju in zdravljenju raznih bolezni. S to metodo so že uspešno zdravili razne epidemične bolezni, ki jih povzročajo razni virusi (med temi tudi virus otroške paralize), kugo, gripo, tuberkolozo itd.

Vsa zgoraj omenjena važna vprašanja, ki jih je treba še rešiti, narekujejo potrebo tesnega mednarodnega sodelovanja na področju atomske znanosti. V tem smislu so se znanstveniki odločili, da bodo v bodoče sklenili razne mednarodne sporazume o delu v atomskih središčih, tako z industrijskega kakor higienskega in zdravstvenega vidika. Važen je tudi predlog, ki ga je stavila mednarodna zdravstvena organizacija (OMS), ki je predložila načrt o obsežnem mednarodnem sodelovanju in raziskovanju na tem področju.

Zdravnica Ines Marini, ki je hudo zbolela, ker je upravljala z radioaktivnim materialom. Zdravniki menijo, da bo ozdravela

PIVO ZA DEBELUHARJE

Diabetiki in debelušni prijatelji piva morajo biti izredno zadovoljni spričo dejstva, da se je zanje našlo dietetno pivo, ki je povsem enakovredno navadnemu pivu. Po dolgoletnih raziskovanjih raznih nemških pivovarnarjev, je končno uspelo najti vrsto plsenskega piva, ki je močnejše po vsebini alkohola, a šibkejša na hranilih, ki povzročajo, da se človek preveč redi. Pivo se po okusu v ničemer ne razlikuje od najboljšega plsenskega piva, a je pri tem neškodljivo za diabetike in debelušaste ljudi, ker je revno na kalorijah.

Za pravilno obliko naših krajevnih imen

Zorko Jelinčič

Oblike krajevnih imen na Tržaškem odsevajo stanje slovenskega jezikovnega znanja v dobi, ko so imena prehajala v pismeno rabo. To velja posebno za dobo, ko se je vse bolj poglabljalo naše kulturno življenje in ko so se začela krajevna imena tudi uradno uvajati v javno rabo. Domoljubnim namenom sem in tja ne ustreza ne zadostno jezikovno znanje ne dovoljna splošno kulturna razgledanost. Breznikova slovnica in Ramovševa jezikovna dognanja in učenje, ki je uveljavljalo kar najstrožje spoštovanje krajevne ljudske oblike ter izgovarjave krajevnih imen, je zahtevalo popravo v posameznih primerih pogrešenih in že udomačenih oblik. Že po prvi svetovni vojni, ali po drugi, posebno v osvobojenem Primorju, so tudi uradno uvedli nove popravljene oblike.

Na Tržaškem ozemlju, ki je ostalo tudi po drugi svetovni vojni izven Slovenije, se ta revizija krajevnih imen ni nikdar izvršila kljub očitni potrebi. Sedaj, ko se bodo morala po določbah Memoranduma uradno uvesti tudi slovenska krajevna imena, bi bilo treba popraviti nekaj takih pogrešenih oblik.

SKEDENJ - ŠČEDNA — Ob priliki je bilo že govora o *Skednju*. Naši najvažnejši jezikoslovci (kot že omenjeno v članku v Primorskem dnevniku skoro pred letom dni), si niso edini o izvoru imena. Vendar je zaradi krajevne rabe bolj verjeten izvor iz besede ščediti, izčistiti gozd. Naj tu omenim še, da je tó ime razširjeno tudi drugod, n. pr. Ščedno pri Steverjanu v Goriških Brdih ali ulica istega imena v Solkanu v Žabjem kraju. Ker pa je ob negotovosti etimologije krajevna izgovarjava vedno dosledno *Ščédna* in je torej literarno uvedena oblika očitno samovoljna ter celo po spolu pogrešna, je potrebno, da se uvede tudi v knjižno rabo pristna ljudska oblika Ščédna, -e; za prebivalca pa naziv Ščédenc, -nka, ščédenski.

MALI REPEN - REPENČ. VELIKI REPEN - REPEN — Nisem sledil, koliko desetletij sém se že uporablja v literaturi ime *Mali* in *Veliki Repen*. Kjub tej literarni rabi pa domačini še vedno rabijo obliki *Rèpen* in *Rèpenč* in temu dosledno tudi imena prebivalcev Répenci in Répenšči, répenska in répenščeva polja. Nikomur ne pride na um, da bi imenoval vaščane Velike in Male Repence ali Velikorepence in Malorepence, pa niti v pisani besedi. Kdo in čemu je začel uvajati ti umetno narejeni obliki, ki ne upoštevata lepih ljudskih oblik, torej ne odgovarjata slovenski slovnici, po drugi strani pa sta nepraktično dolgi in kot smo videli pri imenih vaščanov in iz tega izvajanem pridevniku, sploh neuporabni? Očitno so naši takratni knjižni ljudje enostavno prevedli italijansko spakedranko Rupin Piccolo in Rupin Grande v slovenščino, namesto da bi šli poslušat, kako domačini govore. Naj so vodili naše pismene ljudi še tako domoljubni nagibi, je jasno, da take spakedranke ne smejo strašiti v našem pismenem jeziku; in to še tem manj, ker ne najdejo najmanjšega opravičila nikjer, pa niti v starih zapiskih. Matija Sila omenja v kroniki repentaborske cerkve najstarejše dokumente o njej, do 7 stoletij stare. Tu najdemo le ime Reypen (Rejpen, po dialektični izgovarjavi bolj vipavski kot kraški) v različni pisavi, a niti enkrat Veliki Repen ali Mali ali kaj temu podobnega. To pisanje vodi nepoznavalca še v druge napake. Tako piše na primer Vlad. Leban v svoji obširni razpravi o «Nanosu» v «Geografskem vestniku» l. 1950 na str. 130 celo že «Mali Repentabor», kar je dvakrat napačno, ker imamo en sam Repentabor in še ta je v bližini Rèpna, ki je tabor zgradil v svojo obrambo pred Turki, ker bi se sicer moral imenovati Repenčtabor. Morda bi kdo čutil skušnjavo, da bi pisal namesto Répenč (v izgovoru je pravzaprav Répenč), Repnič. Morda bi bilo to celo etimološko pravilno, morda pravim, vendar mislim, da bi to bila vsekakor literarna samovolja, ki ne najde opravičila v sedanjem ljudskem govoru, kar je po slovnici potrebno. Ako pa se je kdaj izgovarjalo, pred prvo ali drugo vokalno redukcijo, Repnič, bi bilo treba vsekakor dokazati. In še v tem primeru bi se bilo treba šele odločiti, ali za tako morebitno historično-etimološko ali za ljudsko-fonetično obliko.

KONTOVELJ - KONTOVEL — Pri *Kontovelu* se še sem in tja uporablja oblika *Kontovelj*. Naj je etimologija besede že kakršna koli, izgovarjava pravih domačinov je nele Kontoveu, marveč naravnost Kontòvu, s čimer, se seveda dosledno skladajo nazivi Kontovéuci; Kontovéuke ter kontovéuske hiše. Oblika Kontovelj je torej skrivnost, ki jo more razjasniti le okolnost, da tisti ni še nikdar slišal nobenega Kontoveuca, ali pa da je zagrizen Sketovec, ki si jih je privoščil še pokojni Cankar, ko se norčuje iz tistih, ki govore «sem bilj, sem šelj» itd. Edina možna oblika je torej le *Kontovel*, Kontovelc, kontovelski.

(Nadaljevanje sledi)

Ciper - jabolko spora med Anglijo, Grčijo in Turčijo

Pred kratkim so se pričeli v Londonu razgovori za ureditev ciprskega vprašanja. Na razgovorih sodelujejo britanska, grška in turška vladna delegacija. Do danes so zunanji ministri vseh treh držav že pojasnili stališče svojih vlad do tega vprašanja.

Razgovori, ki se vodijo v Londonu, se pa ne tičejo samo ciprskega vprašanja, temveč tudi splošnih vprašanj, ki so v zvezi z obrambbo vzhodnega Sredozemlja.

Kot je znano, se na Cipru že dalj časa dogajajo neredi in atentati, s katerimi hočejo ciprski patrioti dokazati svojo voljo, da se končno osvobodijo angleškega jarma in da se priključijo h Grčiji. Grški uradni krogi in listi že vodijo dalj časa kampanjo za priključitev Cipra in prikazujejo nujnost, da se to vprašanje končno reši v skladu z željami ciprskega prebivalstva. V spor pa je posegla tudi Turčija, ki se ne strinja s tem, da bi bil Ciper priključen Grčiji. Zaradi tega nejasnega stanja so pred kratkim sklicali v Londonu konferenco na kateri — kot so Angleži sami izjavili — vrši Velika Britanija vlogo «nepristranskega opazovalca», pa čeprav ona dejansko vlada nad otokom.

Vprašanje je vsekakor težje, kot bi kazalo na prvi pogled, ker se v zvezi z vprašanjem otoka Cipra v Londonu razgovarjajo tudi o obrambi vzhodnega Sredozemlja. Velika Britanija bi namreč kaj nerada zapustila Ciper, pa čeprav so težnje po neodvisnosti pri ciprskem prebivalstvu precej jasne, in se zato sklicuje na strateški pomen otoka pri obrambi Sredozemlja. Angleški zunanji minister MacMillan je izjavil na konferenci, da je Ciper steber angleških obrambbnih naporov in da je Angliji potreben zaradi obveznosti iz turško-iraške pogodbe, ki se ji je v aprilu pridružila tudi Velika Britanija, obveznosti iz anglo - jordanskega sporazuma iz leta 1948, kakor tudi obveznostim iz atlantskega pakta glede obrambe vzhodnega Sredozemlja. MacMillan je govoril tudi o pomenu Cipra v luči atomske vojaške strategije in jasno povedal, da mora Ciper ostati pod angleško vrhovnostjo, prebivalcem pa bi dali širšo samoupravo.

S to rešitvijo se pa ne strinjata niti Grčija niti Turčija. Zadnja je predlagala, naj bi prišle na Ciper manjše enote turške vojske. Po raznih časopisnih poročilih, naj bi isto predlagala tudi Grčija, a s pogojem, da se to vprašanje reši v okviru atlantskega pakta

V zvezi s političnim in upravnim vprašanjem Cipra pa stoji Grčija še vedno na svojem znanem stališču. Grški zunanji minister Stefanopulos je jasno povedal, da je treba ciprsko vprašanje rešiti v skladu z zahtevami ciprskega prebivalstva. Grška vlada zahteva tudi, da je treba že zdaj določiti dan, ko bo lahko prebivalstvo Cipra svobodno odločilo o svoji bodočnosti. V primeru, da bi se Ciper odločil za priključitev h Grčiji, je grška vlada, v okviru atlantskega pakta pripravljena zagotoviti Veliki Britaniji na otoku vse vojaške ugodnosti, da bi tako zagotovili obrambo vzhodnega Sredozemlja in Bližnjega vzhoda.

Stališče britanske, grške in turške vlade glede tega vprašanja so torej zelo različna in vse kaže, da ne bo lahko najti zadovoljive rešitve.

Ko razpravlja o londonski konferenci, piše newyorški list «New-York Herald Tribune», *«da je vprašanje Cipra postalo eno najvažnejših v današnji dobi»*. List pripominja, da vse kaže za sporazum, vendar dodaja, da je staro prijateljstvo med Grčijo in Veliko Britanijo ter novo prijateljstvo med Grčijo in Turčijo postavljeno na preizkušnjo.

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

POROČILO GORIŠKE TRGOVINSKE ZBORNICE

Mala obmejna trgovina v juliju

Izdanih je bilo 25 uvoznih in 28 izvoznih dovolilnic - Predvsem so uvozili les in meso, izvozili pa kolesa in električni material

Na podlagi videmskega sporazuma o malem obmejnem prometu med Italijo in Jugoslavijo je bilo v juliju izdanih 25 dovolilnic v skupnem znesku 28,874.500 lir in 28 izvoznih dovolilnic v skupnem znesku 17,211.929 lir.

Uvozili so: žagan bukov les, drva, trtne kole, sveže sadje, povrtnino, govedo za zakol, goveje meso, slana čreva, rake, cement, mlečne izdelke in drugo. Izvozili pa so: nadomestne dele za avtomobile in kolesa, električni material, drogerijske artikle, razne potrebščine, tkanine iz najlona in rajona, južno sadje in razno. Stanje avtonomnega kompenzacijskega računa 30. julija 1955 je sledeče: prejeta plačila od 1. januarja 1955 skupno s saldom dne 31. decembra 1954 znašajo 310,101.739 lir, izvršena plačila od 1. januarja 1955 pa 183,251.219 lir, obvezna plačila za operacije v teku 41,722.879 lir; saldo 85,127.641 lir.,

VCERAJ V ZUPANSTVU

Dražba za dodelitev javnih del v Gorici

Na goriškem županstvu je bila včeraj dražba za nekatera javna dela v goriški občini. Dela za preureditev mrtvašnice glavnega goriškega pokopališča je dobilo podjetje Mario geom. Bressan, ki je ponudilo popust 7.55 odstotkov na skupni znesek 684,328.18 lir; dela za izredno vzdrževanje 10.000 kv. m cest v Gorici je dobilo podjetje Luigi Tacchino, na skupni znesek stroškov 1,211.491,30 lir je podjetje Tacchino ponudilo popust 4.20 odstotkov.

Drzna tatvina v avtomobilu

Včeraj zjutraj se je 62-letni gradbenik Emilio Comolli iz Ul. Caprin št. 19 v Gorici zglasil na kvesturi, kjer je na oddelku leteče policije izjavil, da so mu v sredo okrog 15.30 neznanci odnesli razne predmete iz avta «Lancia Aprilia», ki ga je pustil za nekaj časa v Ul. IX. avgusta v bližini občinskih podjetij.

Kakor je poročal, so mu neznanci odnesli jopo, listnico s patentom 1. stopnje, dovolilnico za lovsko puško, 2 bloka neizpolnjenih bančnih čekov, naočnike ter nalivno pero. Škoda, ki jo je Comolli utrpel znaša okrog 30.000 lir brez bančnih čekov.

Prometna nesreča

Včeraj ob 19. uri je na Korzu Italija pred garažo Aguzzini neki avtomobilist zavozil v Bianco Sangiorgi iz Ul. Dante 2. Sangiorgijeva se je poškodovala na več mestih in je padla tudi v nezavest. Podrobnosti o nesreči bodo znane danes.

Dve nesreči s kolesom

Včeraj popoldne so z rešilnim avtom Zelenega križa pripeljali v bolnišnico v Ul. Brigata Pavia 6-letno Natalino Visintin. Ko se je peljala s kolesom po Oglejski ulici, je iz neznanih razlogov izgubila oblast nad vozilom ter padla na tla. Mimoidoči so ji takoj priskočili na pomoč, ter poklicali rešilni avto, da jo je odpeljal v bolnišnico. Zdravnik jo je takoj pregledal in ugotovil poškodbe na levem zapestju. Ko so ji rano obvezali, je lahko odšla domov.

Ob 20. uri pa so v bolnišnico pripeljali 47-letno Marijo Martini iz St. Lorenza. Ko se je vozila po glavni cesti je Martinijeva izgubila ravnotežje in padla s kolesa na cesto. Dobila je lažje poškodbe na glavi.

Tatovi v stanovanju

V sredo so neznanci vdrli v stanovanje Marije Foschiani, v Ul. 24. maja. To je opazil notar Giuseppe Grusovin, ki je lastnik hiše v Ul. 24 maja in je zadevo takoj javil leteči policiji. Izjavil je, da so neznanci vlomili vrata in skozi nje prišli v stanovanje, kjer so prebrskali vse predale v kuhinji in spalni sobi. Če so kaj odnesli, niso mogli do sedaj ugotoviti, kajti g. Foschianija sedaj ni doma.

DEZURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Pontoni - Bassi, Raštel 27 - tel. 33-49.

KINO

CORSO. 17.00: «Princ študent», cinemascop, E. Purdon in A. Blyth.
VERDI. 16.15: «Pred orkanom», cinemascop v barvah, V. Heflin in M. Freeman.
CENTRALE. 17.00: «Kruh, ljubezen in ljubosumnost», G. Lollobrigida in V. De Sica.
MODERNO. 17.00: «Fernandel in ženske», Fernandel in P. Dubost.
VITTORIA. Zaprto.

Sklepi pokrajinskega upravnega odbora

Štiri slepce bodo poslali v tržaški zavod

Pokrajinski upravni odbor pod predsedstvom odv. Culota je na svoji zadnji seji med drugim odobril prispevek 20.000 lir pokrajinski ustanovi za turizem za organiziranje praznika grozdja; za kolavdiranje del pri popravilu pokrajinske gradeške ceste je odbor imenoval inž. Silvana Baresija. Nadalje je odbor nakazal znesek 3 milijonov lir za postavitev prometnih znakov vzdolž pokrajinskih cest, ter odobril plačilo 170.000 lir za ureditvena dela garaže goriške kvesture. Pred koncem seje so odborniki sklenili, da bodo poslali 4 slepce iz Gorice v zavod «Rittmeyer» v Trstu in da bo pokrajina prevzela vse stroške njihovega šolanja v šolskem letu 1955-56.

Neuspeh sestanka v Gradežu

Včeraj so se v Gradežu sestali zastopniki ribiške zadruge in zastopniki podjetja «Arrigoni». Kot javljajo ni prišlo med obema strankama do zaželenega sporazuma, ki bi lahko koristil tudi razčiščenju položaja v podjetju «Arrigoni», ki ga lastniki nameravajo zapreti.

Pokrajinski odbor Krščanske demokracije je sklenil, da bo prosil za intervencijo državnega podtajnika Ferrari-Aggradija. Ustanovljen je bil tudi odbor, ki bo zbiral pomoč za stavkajoče.

Za učitelje

Šolsko skrbništvo v Gorici obvešča da so na ogled lestvice prosilcev za učiteljska začasna mesta in suplence. Interesenti si lahko ogledajo lestvice pri šolskem skrbništvu ali v didaktičnih ravnateljstvih.

Z GORIŠKE PRETURE

Tatova koles prejela zasluženo kazen

Zaradi poskusa kraje in groženj bo Mughelli odsedel 5 mesecev - Guidiciju ne bi prišli na sled, če ne bi ukradeno kolo zastavil v zastavljalnici

Kmalu po polnoči 27. julija letos je neznanec prišel v vežo poslopja št. 1 na Tržaški ulici. Med ogledovanjem po raznih kotih hodnika in po stopnišču, je ugotovil, da neki stanovalec spravlja svoje kolo nezaklenjeno na stopnišču. Brž se je ozrl naokrog ter ugotovil, da ni nikogar, ki bi ga opazoval pri tem nevšečnem delu. Prijel je kolo, ga dal na ramo ter z njim krenil proti izhodu.

Prav takrat pa je prišel v vežo neki mladenič, ki je našemu ponočnemu nepridipravu prekrižal račune. Tat je kolo odložil ter pričel opravičevati svojo prisotnost v poslopju. Zadrega je postala toliko hujša, ko se je pojavila še tretja oseba in sicer gdč. Franca Pezza, lastnica kolesa. Ukazala je tatu, naj se ne oddalji. Tat, po imenu Giovanni Mughelli, je ves prestrašen moral ostati v veži in pričakal agente javne varnosti, toda preden so prišli, je v jezi začel groziti. Zapretil je lastnici kolesa: «Mene bodo vtaknili v zapor, toda ko me izpustijo, vas bom ustrelil».

Agenti javne varnosti so 39-letnega Giovannija Mughellija iz Ul. Ascoli 25 iz Gorice zastražili in ga odpeljali na policijo. Naslednjega so ga zasliševali; najprej je trdovratno molčal in vse zanikal, potem pa se mu je jezik razvezal ter je podrobno popisal svoje kriminalno dejanje. Prijavili so ga sodišču zaradi poskusa kraje in groženj. Sodnik ga je spoznal za krivega obeh obtoženih dejanj ter ga obsodil na 5 mesecev zapora in 5.000 lir globe.

* * *

Sodniki so se morali ponovno ukvarjati z 29-letnim Albertom Giudicijem iz Ul. Baiamonti 14 v Gorici. Navadno so sodniki v zvezi z njim obravnavali le manjše tatvine ter motenje ljudi in kaljenje nočnega miru, kajti Giudici je znan kot dober in nadležen pivec.

Tokrat se je moral Giudici zagovarjati zaradi tatvine kolesa. 8. julija letos je njegovo spretno oko opazilo pred neko trgovino v Gosposki ulici, zaklenjeno žensko športno kolo znamke «Iride». Ker pa je Giudici mojster pri odklepanju ključavnic, se mu tudi ključavnica tega ženskega kolesa ni dolgo upirala. Brž je skočil na vozilo in se odpeljal. Verjetno bi policija ne prišla na sled spretnemu tatu, če ne bi Giudici zastavil kolesa v videmski zastavljalnici. Njegovo obnašanje je vzbudilo sum v organu javne varnosti, ki je stražil v videmski zastavljalnici ter Giudicija vprašal čigavo je kolo. To vprašanje ga je tako presenetilo, da se je zmedel in tatvino priznal. Kolo je ukradel, kakor so oblasti kasneje ugotovili, neki Erini Bosio.

Giudicija so zaradi tatvine obsodili na dva meseca zapora in 7000 lir globe.

ŠPORTNI DNEVNIK

PO XI. KOLU TURNIRJA V GOETEBORGU

Fuderer zopet zmagal

Kljub prostemu dnevu je Bronstein dohitel Panna z zmago nad Stahlbergom v zaostali igri še iz prvega kola - Fuderer tretji

GOETEBORG, 1. — Rezultati XI. kola: Panno - Petrosjan remi, Bisguier - Keres 0:1, Medina - Spaski 0:1, Rabar - Geller prek. v dobljeni poziciji za Rabarja, Pachmann - Ilivicki remi, Pilnik - Donner prek. s prednostjo za belega, Najdorf - Szabo 1:0, Guimard - Sliwa 1:0, Fuderer - Unzicker 1:0, Filip - Stahlberg remi. Bronstein je bil prost.

Rezultati prekinjenih partij iz prejšnjih kol: Bronstein - Stahlberg 1:0, Najdorf - Unzicker remi, Keres - Medina remi, Pilnik - Sliwa 1:0.

Stanje po XI. kolu: Bronstein 8 (—), Panno 8, Fuderer 7 (—), Ilivicki, Spaski, Keres 6 (—), Pilnik 5,5 (1 —), Petrosjan 5,5 (—), Szabo 5,5, Pachman 5 (1), Filip 5 (—), Rabar 4,5 (1), Stahlberg 4 (2), Geller, Guimard 4 (1), Medina 4 (1), Najdorf 4 (—), Bisguier, Unzicker 4, Donner 3 (1), Sliwa 3.

Nekaj malega o turnirju in igralcih

Medconski turnir v Goeteborgu postaja vse bolj zanimiv. Pričakovanja, da bodo igralci istih držav, ki so se srečali v prvih kolih, med seboj igrali neborbeno, so se izjalovila. To velja tudi za ruske igralce, ki so med seboj prav tako igrali «na nož».

Ruski igralci so seveda v središču pozornosti. Do desetega kola je vodil na tabeli velemojster Bronštajn, ki je za Tanjug dal naslednjo izjavo: «Ni važna samo teoretska priprava za turnir. Treba je dobiti tudi dobro kondicijo ter spoznati svojega sekundanta z repertoarjem otvoritev, ki jih igralec želi uporabiti na turnirju. Potem pride najvažnejša priprava, to je psihološka.»

Vsak sovjetski igralec ima svojega sekundanta, s katerim se je pripravljal vsaj mesec dni pred turnirjem v Goeteborgu. Razen osebnih sekundantov je v rezervi v Goeteborgu še nekaj drugih sovjetskih mojstrov, ki bodo prišli na pomoč pri eventualnih težjih analizah.

Tudi Argentinci niso prišli na turnir brez temeljitih priprav. Najdorf in Panno sta se na pr. pripravljala več kot dva meseca skupno z velemojstrom Bolbochanom, ki je v Goeteborgu njun sekundant. Na sporedu ni bila le teorija, važen sestavni del priprav je bila tudi pridobitev fizične kondicije. Argentinci so plavali, igrali tenis in se sploh mnogo zadrževali v prirodi.

Edini igralci, ki nimajo sekundantov, so Američan Bisguier, Medina iz Venezuele in Poljak Sliwa.

Med mladinsko trojico — Fuderer, Panno, Spaski — je imel doslej največ uspeha Argentinec, ki je trenutno celo prvi na tablici, ker Bronstein še ni igral s Stahlbergom. Panno je poosebljena mirnost. Med vso partijo skoraj nikdar ne vstane s stola, medtem ko se na primer njegov rojak Najdorf stalno sprehaja.

Sicer pa velemojster Najdorf ni v najboljši formi. V prvih petih kolih je kar štirikrat ponudil remi. Mnogi so se trudili, da bi zvedeli, zakaj je postal tako miroljuben. Najdorf je odgovoril zelo duhovito. Dejal je: «Veste, nekoč so ti igralci meni ponujali remi, sedaj pa je vrsta na meni, da jim vračam enako z enakim.»

Še vedno ni znano, kdaj bo Stahlberg igral odloženi partiji proti Bronštajnu in Pachmanu. To je odvisno od sporazuma med igralci. Bronštajn je izjavil, da je vedno pripravljen igrati, Stahlberg pa bi najraje igral odloženi partiji po turnirju.

Spet je prišlo do incidenta z demonstratorji. V partiji Szabo-Bisguier je prišel demonstrator prepozno in ker je bila partija že v teku, ni uspel prikazati vsega poteka partije na demonstracijski deski. Občinstvo je bilo nestrpno in zato sta se Bisguier in Szabo dogovorila, da bo vsak povlekel svoje poteze tudi na demonstracijski deski. Tudi ko je Bisguier prišel v časovno stisko, ki v njej ni imel niti časa zapisovati svoje poteze, ni pozabil na demonstriranje svoje partije. Šele kasneje je Američana rešil iz zadrege Unzicker, ki je potem, ko je končal svojo partijo, priskočil dvojici na pomoč in se do konca udejstvoval kot demonstrator.

Pred mednarodnim moštvenim turnirjem v Portorožu

Šahisti, udeleženci lanskoletnega mednarodnega moštvenega šahovskega turnirja v Portorožu so pred letom soglasno izjavili, da je bila prireditev ena najlepših, kar so jih kdajkoli pripravili v Sloveniji. Prelepo obmorsko letovišče Portorož, primerna igralna dvorana, kopanje, odlična organizacija in dragocene nagrade — vse to so pogoji, ki dajo slutiti, da bo udeležba na letošnjem turnirju še večja. Lani je sodelovalo v tekmovanju kar 36 moštev iz Jugoslavije, pa tudi šahisti iz Zuericha so se ga udeležili.

Za turnir veljajo posebna pravila; udeležijo se ga lahko moštva šahovskih klubov, podjetij, ustanov in drugih organizacij. Vsako moštvo ima 4 igralce in največ dve rezervi. Uporaba šahovskih ur in beleženje partij na turnirju je obvezno. Igralci morajo napraviti 50 potez v dveh in pol urah, prekinjene partije pa ocenjujejo. Prireditelji so pripravili visoke denarne nagrade. Za časa turnirja, ki bo v skupinah, bo Okrajni šahovski odbor v Kopru priredil več izletov za udeležence.

Švedska telovadna zveza je odpovedala organizacijo svetovnega prvenstva v telovadbi, ki bi moralo biti leta 1958 v Stockholmu. Za organizacijo tega tekmovanja so se prijavile Praga, Moskva, Rotterdam in Budimpešta. O tem bodo odločili na kongresu Mednarodne telovadne federacije, ki bo v začetku septembra v Parizu.

Novi svetovni rekord v skoku s padalom z zadržko je dosegla Francozinja Odette Rousseau, ki je skočila z višine 8400 m in odprla padalo šele na višini 400 m. Dosegla je 8200 m «prostega padca». Prejšnji svetovni rekord v tej disciplini je dosegla Sultanova (SZ) s 7246 m «prostega padca».

Mednarodni boksarski dvoboj med Regensburgom in Mariborom, se je v soboto zvečer v Mariboru končal z zmago Mariborčanov 15:5.

Nogometna reprezentanca gluhonemih Jugoslavije je premagala v Zagrebu reprezentanco ČSR 8:3 (7:0).

TENIS

Danes se prične mednarodno prvenstvo ZDA

Za mednarodno teniško prvenstvo ZDA sta bila določena kot nosilca skupine št. 1 — med Američani in inozemci — Tony Trabert in Ken Rosewall, prvi zmagovalec letošnjega turnirja v Wimbledonu, drugi prvak Avstralije.

Američanka BROUGH letošnja zmagovalka v Wimbledonu

Prvenstveno tekmovanje se bo pričelo prihodnji petek v Forest Hillsu in se bo končalo 11. septembra.

Nosilci skupin med Američani: 1. Tony Trabert, 2. Vic Seixas (prvak 1954), 3. Hamilton Richardson, 4. Gilbert Shea, 5. Edward Moylan, 6. Art Larsen, 7. Bernard Bartzen, 8. Herbert Flam.

Inozemci: 1. Ken Rosewall, 2. Lewis Hoad (Avstral.), 3. Kurt Nielsen (Dan.), 4. Rex Hartwig (Avstral.), 5. Nicola Pietrangeli (It.), 6. Enrique Morea (Arg.), 7. Kosei Kamo (Jap.).

Med ženskami je na prvem mestu Doris Hart, ki je zmagala l. 1954, za njo je Louise Brough, zmagovalka v Wimbledonu 1955 in nato Beverly Baker-Fleitz.

Skoraj gotovi prvaki

Tekmovanje za italijansko prvenstvo v vaterpolu se je že močno približalo koncu. Pred zaključkom lahko še nastanejo kake izpremembe; tudi presenečenja niso povsem izključena. Vendar pa se zdi precej gotovo, da bodo ostali na prvem mestu vaterpolisti, ki tudi sedaj vodijo: to je moštvo Camogli, ki je doslej izgubilo eno samo tekmo in prav tako je samo enkrat igralo neodločeno, medtem ko je dvanajstkrat zmagalo. Ni sicer dalo največ golov — boljši so v tem Lazio, Pro Recco in C. Napoli — pač pa jih je najmanj prejelo.

Na žalost je pri vsej stvari še nekaj popolnoma jasno: da bo Triestina ostala na zadnjem mestu. Težko si je zamišljati, da bi nastalo kaj nemogočega in bi se Triestina še vendar plasirala pred Mamelija. Zdi se kar čudno, kako je sploh mogoče, da je Triestina v seriji A, saj je od 14 tekem le enkrat rešila neodločen rezultat, drugače je pa vedno izgubila.

Sedaj, ko manjkajo do konca še štiri tekme, je lestvica taka:

Camogli	14	12	1	1	45	18	25
Lazio	14	10	2	2	53	23	22
Pro Recco	14	9	0	4	51	34	18
C. Napoli	13	7	2	4	47	33	16
R.N.Napoli	13	7	1	5	43	35	15
A.S. Roma	14	6	0	8	43	34	12
CSI Genoa	13	5	0	8	29	42	10
Fiorentina	14	5	2	7	42	39	12
Mameli	14	2	1	11	25	63	5
Triestina	14	0	1	13	32	77	1

DVA DNI SVETOVNEGA KOLESARSKEGA PRVENSTVA NA VIGORELLI

Favoriti večinoma zmagujejo

Finalista v zasledovalni dirki za diletante dva Angleža: Brotherton in Sheil, ki je premagal Faggina

MILAN, 1. — Že včeraj se je na dirkališču Vigorelli pričelo svetovno prvenstvo v raznih dirkah na dirkališču. Diletanti so vozili za kvalifikacijo po dva in dva; bilo jih je 26 in v četrtfinale se jih je plasiralo osem z najboljšimi časi, in sicer: Hansen (Dan.), Faggin (It.) Brotherton (Anglija), Sheil (Anglija), Campana (Italija), Van Heusden (Holandska), Brun (Fr.), Garde (Dan.). V štirih dvojicah so potem zmagali Sheil, Brotherton, Faggin in Hansen ter sta bili za polfinale določeni dvojici Brotherton - Hansen in Faggin - Sheil.

Za hitrostnimi dirkami diletantov so bile hitrostne dirke profesionalcev s sledečimi rezultati:

Predteki

I.: 1. Sacchi (It.); 2. Patterson (Avstral.) 12"2.
II.: 1. Gaignard (Fr.); 2. Von Bueren A. (Švic.); 3. Gosselin (Belg.) 12"2.
III.: 1. Bellenger (Fr.); 2. Gillen L. (Luks.); 3. Von Bueren O. (Švic.) 11"4.
IV.: 1. Van Vliet (Hol.); 2. Potzernheim (Zap. Nemč.) 11"2.
V.: 1. Maspes (It.); 2. Hijzelendoorn (Hol.); 3. Peacock (Angl.) 11"3.
VI.: 1. Derksen (Hol.); 2. Gérardin (Fr.); 3. Bardsley (Angl.) 11"4.
VII.: Plattner (Švic.) zaradi odsotnosti Gella (It.).

Poprave po predtekih

I.: Patterson (Avstral.); 2. Gosselin (Belg.); 3. Von Bueren O. (Švic.) 12".
II.: 1. Von Bueren A. (Švic.); 2. Gerardin (Fr.) 12"2.
III. 1. Potzernheim (Zap. Nemč.); 2. Bardsley (Angl.) 12"2.
IV.: 1. Peacock (Angl.); 2. Hijezelendoorn (Hol.) 12".

Finale poprav

1. Patterson (Avstral.); 2. Potzernheim (Zap. Nemč.); 3. Peacock (Angl.); 4. Von Bueren A. (Švic.) 11"4.

Danes se je tekmovanje nadaljevalo. V izločilnih zasledovalnih dirkah za profesionalce so zmagali Gillen (Belg.), Piazza (It.), Andrieux (Fr.), Van Est (Hol.), Messina (It.), Patterson, Nielsen in Strehler.

V četrfinalu brzinske dirke, za profesionalce je prvič Sacchi premagal Gaignarda, Van Vliet Pattersona, Bellenger Plattnerja, Maspes Derksena. V drugi dirki pa je Van Vliet spet premagal Pattersona, Plattner Bellengerja, Maspes Derksena in Sacchi Gaignarda. V odločilni dirki za semifinale je potem končno Plattner premagal Bellengerja. V semifinalu so torej Sacchi, Van Vliet, Plattner in Maspes.

Nerealna slika jugoslovanske lahke atletike na državnem prvenstvu

Jugoslovansko lahkoatletsko prvenstvo posameznikov ni dalo posebnih rezultatov. Sploh se prvenstva mnogo tekmovalcev niti ni udeležilo. Tako so postali državni «prvaki» nekateri atleti s kaj povprečnimi rezultati. Moški so tekmovali v Sarajevu, ženske pa v Senti.

Moški — 100 m: Trifunovič (Partizan) 11,0, Unger (Vojvodina) 11.0.
400 m: Sabolovič (JLA) 49,4.
110 m ovire: Vukelič (Mladost) 15,4.
Krogla: Galin (Mladost) 14,81, Gavrilovič (Crvena zvezda) 14,69.
Višina: Marjanovič (P) 190, Zečevič (Sarajevo) 190.
1500 m: Mugoša (C.zv.) 3:49,2, Radišič (C. zv.) 3:49,2.
Kopje: Pavlovič (Partizan) 69,68, Miletič (Sarajevo) 65,81, Kopitar (Kladivar) 63,93.
10.000 m: Mihalič (JLA) 31:02,6.
5000 m: Štritof (Partizan) 14:43,8, Ceraj (P) 15:00,8.
800 m: Radišič (C. zv.) 1:53,4, Šarič (P) 1:54,1.
200 m: Trifunovič (C. zv.) 21,9, Unger (Vojvodina) 22,1.
Disk: Krivokapič (C. zv.) 48,65, Krnjač (C. zv.) 47,45.
Kladivo: Račič (Karlovac) 57,81, Gubijan (Partizan) 57.24.
400 m ovire: Radulovič (C.zv.) 55,1, Kopitar (Kladivar) 55,4.
Troskok: Milovanovič (Partizan) 14,76, Nenadič (Sarajevo) 14.60 (rekord BiH).
Skok ob palici: Lukman (C. zv.) 4,10, Lešek (Kladivar) 4,10.
Zenske — 100 m: Šikovec (Kladivar) 12,9.
60 m: Bedjanec (Mladost) 8,5, Rajnholc (Senta) 8,6.
800 m: Slamnik (Kl.) 2:18.8.
Višina: Panič (Senta) 153, Tuce (Sarajevo) 150.
Krogla: Petrovič (S
11,94, Čelesnik (Kl.) 11
200 m: Šikovec Kladivar
80 m ovire: Babovič
dost) 11,7.
Daljina: Tuce (S.) 5,4
cen (Kl.) 5,01.
Disk: Matej (Vojv
41,50, Homolja (Mladost)

SRECKO RADISIC
se uveljavlja kot eden n
ših jugoslovanskih sred
gašev

LAHKOATLETSKI
MLADINSKI DVOBOJ

Jugoslavija-Avstr
11. septembra v Ko

Atletska zveza Jugosla
poverila Atletski zvezi S
nije izvedbo mladinsk
tletskega dvoboja Avs
Jugoslavija 11. septemb
de na uspelo izvedbo m
skega dvoboja Hrvatska
venija, je Atletska zve
venije sklenila, da bo p
la organizacijo tega med
nega dvoboja TVD «Parti
Kočevje.

* * *

V Skoplju bo 3. in 4. se
bra I. atletsko prvenstvo
jaških reprezentanc Balk
zveze. To prvenstvo bo
nem repriza nedavne
niade v Carigradu. Izmed
znanih jugoslovanskih at
bodo na prvenstvu sode
Gubijan, Štritof, Sab
Radulovič, Segedin, Dim
vič, Stefanovič in drugi. V
ški reprezentanci so med
gim Kočak, Onel, Tops
Kokpinar in drugi, medtem
bodo v grški reprezentanci
di Petrakis, Papavasilu in
gi znani atleti.

* * *

Tajništvo Plavalne zveze
goslavije je sklenilo, da bo
terpolo tekma Jugoslavija
Madžarska 9. oktobra v
brovniku. Povratna tekma
3 dni kasneje v Splitu.

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT

Kino na Općinah
predvaja danes 2. septembra ob 18. uri nepozabni film
„OSVAJALEC MEHIKE"
Film Warner Bros
Eno svojih največjih vlog igra PAUL MUNI
Zgodovinska zgodba osvajalca-cesarja Maksimilijana, ki ga je v daljni, tuji deželi čakala neizprosna usoda — smrt.

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Druga knjiga)

TEŽKA JE POT DO UČENOSTI

69. Tretje poglavje: INTERMEZZO NA GORENJSKEM - DVAKRAT Z GRMEKOVIMI NA POČITNICAH V RIBNEM PRI BLEDU

«Ali se spominjaš?» me je vprašala Stana in nadaljevala: «Sedeli smo pred Gasilskim domom, ti si kazal proti nebu in pripovedoval, kaj vidiš letati mimo nad nami. Orle, sokole in druge čudovite ptice... ‚Glejte, glejte!' si kričal, ‚kako velikanska krila ima ta orel! Kako razteguje rep in ga spet krči. Pazite! Peruti je stisnil, pripravil se je, da bo udaril nekam proti tlom. Na nas morda! Skrijmo se!' Tako natančno si vse pripovedoval, kar si pravil, da vidiš, da smo vsi videli tisto, kar si hotel. Imel si velikansko, neverjetno živo fantazijo...»

«Popolnoma si nas hipnotiziral, tako da smo zares videli vse, kar si hotel.»

Kaj je na tej prigodi «Dichtung» in kaj «Wahrheit», naj bo prepuščeno presoji čitatelja samega.

16.

V enem od prejšnjih poglavij sem zapisal, da me je družinsko in družabno življenje z vedro in šaljivo Grmekovo rodbino sprostilo moje deške vezanosti in da sem postal zgovornejši in družabnejši, kakor sem bil doma pri Svetem Ivanu. Vendar osnovnih potez mojega prirojenega značaja tudi to dvakratno bivanje s sorodniki na Gorenjskem ni izpremenilo. Spominjam se, kako sem po nekaj zaporednih dnevih intenzivnega družabnega izživljanja, ko nisem bil tako rekoč niti za trenutek sam, začutil naenkrat potrebo po samoti in zbranosti ter se pod katero koli pretvezo, navadno z izgovorom, da grem lovit metulje ali iskat ptičjih peres, izognil kakemu skupnemu pohodu in se zatekel na samoten kraj, kdaj v bližnji gozdič, najrajši pa na Ribniško goro. To potrebo po samoti sem občutil navadno po močnih skupnih doživetjih, nekako periodično vsakih nekaj dni, in to nagnjenje do zbranosti je bilo tako močno, da sem vselej poiskal in tudi našel priložnost, da mu sledim.

Od najbolj zgodnjih let sem čutil nagonsko potrebo, ko so se mi raznovrstna in močna doživetja nakopičila v notranjosti, da jih v zbranosti in samoti pregledam, podoživim in uredim. Čisto spontano mi je prišlo, da sem ob takih priložnostih pri sebi ne samo obnavljal, marveč nadaljeval pogovore, gnal razne prigode do zadnjih posledic in posamezna konkretna doživetja, ki jih življenje skoraj nikoli ne zaključi in zaokroži, v lastni domišljiji izpopolnil. Tu, v samoti in sam s seboj, sem bil neki povsem drugi človek, kot pa tisti, ki je doživljal in počenjal razne prigode v realnem življenju. Ko sem bil sam s seboj, sem bil neprimerno duhovitejši in odrezavejši, pogumnejši, močnejši in večji. Tako sem v samoti svoja doživetja ne samo urejal, marveč tudi izravnaval ter iskal v sebi ravnovesje med stvarmi kakršne so bile, in stvarmi, kakršne sem čutil, da bi morale biti. Ne takrat, pa tudi ne še kako desetletje pozneje mi niti na kraj pameti ni prišlo, da je ta potreba po zbiranju in urejanju lastnih doživetij v samoti nekakšna osnova in nekakšen predpogoj za pisateljski poklic. Vse mogoče in nemogoče poklice sem si bil v otroških letih zamišljal, da jih bom izvrševal, ko odrastem. Toda da bom nekoč pisatelj, to mi še v sanjah ni prišlo na misel. Niti ni bil okoliš v Trstu, a kam li pri Svetem Ivanu ustvarjen, da bi bil spodbujal k takim mislim in načrtom, niti mi takih želja ni mogla vzbujati mama, ki je le zelo poredkoma govorila o svojem pisateljevanju in še takrat z grenkobo, tako da mi je bil njen vzgled prej zastrašujoč kot ohrabrujoč.

Pač pa sem že takrat, kot otrok, opazil neko bistveno razliko med mano in mojimi vrstniki, namreč to, da večina izmed njih samote sploh ni prenesla in če je bila k njej prisiljena, da se je navadno neznansko dolgočasila. Omenil sem že bil, da jaz dolgočasja sploh nisem poznal. Naj sem bil v družbi ali sam, sem bil vedno z nečim zaposlen. Če sem bil vsega kdaj oropan in me je bilo vse zapustilo, moja domišljija, moj notranji svet me nista zapustila nikoli. Kako malo sem se tudi pozneje zavedal, da je tako zbiranje in urejanje doživljajev in misli v samem sebi osnova pisateljskega poklica, kaže najbolje to, da sem se bil v nekem intervjuju pred uprizoritvijo moje drame «Lopez» sam označil kot neke vrste «lenuha», kar je pokojni Govèkar takoj izkoristil in mi v kritiki vrgel v obraz, češ da bi si kaj takega ne bil mogel misliti o sinu tiste Marice, ki je bila zmerom delovna in marljiva kakor čebelica (ali mravlja). Seveda nisem mislil tistega «lenuha» dobesedno, kakor ga je bolj ali manj nedobrovoljno tolmačil Govèkar, marveč v tem smislu, da pač potrebujem veliko zunanje nedejavnosti (in seveda obenem velike notranje aktivnosti), preden je v meni neko delo toliko dozorelo, da se ga lotim pisati. Toda pri nas je bilo od nekdaj tako zakoreninjeno mišljenje, da pisatelj dela samo takrat, kadar sedi pri mizi in piše ali tipka na pisalni stroj, da si skrupolozen avtor še pomisliti ni upal, da je pravzaprav tudi tisto delo nekaj vredno, ko šele razmišlja in ureja v duhu, kar bo nekoč napisal. Kam li, da bi si bil tak pisatelj upal trditi, da je urejanje v duhu njegovo prvo in temeljno delo in da je prenos tega, kar je v duhu začel in dodelal na papir, samo bolj ali manj mehanična izvršitev v duhu ustvarjenega organizma. Danes, ko smo tudi pri nas končno dobili v Trstenjakovi «Psihologiji umetniškega ustvarjanja» prvi znanstveni poizkus prikazovanja ustvarjalnega procesa, bi bil že čas, da se otresemo prav ta zastarelih kakor škodljivih nazorov, da pisatelj ali umet «dela» samo takrat, ko sedi pri pisalni mizi ali stoji s pa in čopičem v roki pred platnom. Usodno za pisateljeva moje mame je utegnilo biti prav to, da je pisala takoj je bila še sredi prve inspiracije. Čehov je v pismu neke mlademu pisatelju, ki ga je prosil za nasvet, dejal: pišite, dokler ste vroči.» Naš primorski rojak Ciril Kos je znan kot vzoren stilist. Ne samo z začudenjem, mar tudi z občudovanjem smo ga večkrat poslušali, ko nam recitiral stavek za stavkom odlomek kake svoje novele že v izklesani obliki, novele, od katere ni bil niti še napisal. V duhu ni bil samo doživel snovi, marveč je bi tudi že obdelal in jo izklesal v vzorne stavke, ki mu jih njegov fenomenalni spomin v zaporedu in redu ob Pisatelj in esejist Filip Kalan je večkrat svoje esejist ali novelistične snovi pripovedoval tovarišem ter jih z n prediskutiral, preden jih je napisal. Kar se mene tiče, imel od nekdaj odpor, da bi bil komu zaupal, kaj pišem kaj nameravam napisati. Moj spomin verjetno zaostaja da za Kosmačevim, zato pa sem se moral mnogih stavk za svoje novele in eseje, če nisem imel priložnosti, da si jih bil takoj pribeležil, čisto preprosto naučiti na pam s tem, da sem jih pri sebi tako dolgo ponavljal, da so mi trdno vtisnili v spomin.

V času, o katerem tu pišem, sem bil kajpada daleč takih in podobnih razmišljanj. Toda v meni je bil m prirojen nagon, spraviti, kar sem bil doživel in kar je bilo pripetilo, v svoji notranjosti v neki red, domis dogodke in razgovore do kraja ter vse to, skratka, neka prebaviti in vključiti v ostalo zakladnico mojih izkušenj spoznanj. Zato sem tudi v Ribnem sredi vesele in živah Grmekove rodbine kdaj pa kdaj potreboval samote in ob jo tudi poiskal. Gotovo mi je pri takem urejanju in čunavanju v moji notranjosti odletel marsikateri metu ne da bi ga bil opazil, kakor me je drugič kak metulj kak drug prirodni pojav bliskoma iztrgal iz moje zamak nosti vase.

(Nadaljevanje sledi)